

Мазмұны

1. Жалпы мәліметтер.
2. Ғылыми-зерттеу және жинақтау жұмыс.
3. Ғылыми-экспозициялық және көрме жұмысы.
4. Ғылыми-қор және есеп-сақтау жұмысы.
5. Жаппай ғылыми-ағартушылық жұмыс.
6. Музейдің әдістемелік жұмысы.
7. Бұқаралық ақпарат құралдары мен басылым қызметі.
Ғылыми кітапхана және ғылыми архив.
8. Ақылы қызмет енгізу бойынша жұмыс.
9. Біліктілікті арттыру.
10. Музейдің материалдық-техникалық базасы.
11. Музейдің қоғамдық активі.
12. Музей қорғанысы.
13. Қорытынды.
14. 2018 жылғы міндеттер.
15. Негізгі көрсеткіштер бойынша есеп.
16. Музей қызметі бойынша есеп (форма №1- жылдық музей).
17. Музей қызметі бойынша есеп (форма 8-НК).
18. Музей қызметкерлерінің жарияланымдары
19. БАҚ музей қызметі туралы
20. Суреттер.

1. Жалпы мәліметтер.

**101404 Қарағанды облысы.
Теміртау қ., Металлургтер даңғылы 28/4
Қарағанды облысы мәдениет, архивтер және
құжаттама басқармасының «Теміртау қалалық
тарихи-өлкетану музейі» КМҚК**

Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейі келушілер үшін 1973 жылдың 6 қарашасында ашылды. Ол төбесі жұмсақ, екі қабатты блок ғимаратында орналасқан. Алғашқысында ғимарат төртінші ықшам аудан сауда орталығына арналған. КСРО МИМ Қарағанды металлургиялық комбинаттың 6.11. 1973 жылғы № 572 бұйрығымен ғимарат ҚТӨМ-ына жалға берілді.

Бірінші қабаттың жартысында азық-түлік дүкені орналасқан. Жалпы аумағы 1098 м², экспозициялық алаң – 700 м², қор қоймасы- 80 м². 1990 жылы музей күрделі жөндеуге жабылды. Ақша құнының құлдырау салдарынан жұмыс көлемі 25% -ғана орындалды.

Ол – ғимаратты жөндеу, сонымен қоса алаңы 80 м² экспозиция салынды – «Палеонтология», «Туған өлке табиғаты».

1996 ж. алдында қатып қалған жылу беру жүйесін қалпына келтіргеннен кейін, музейдің екінші қабаттағы бірінші залдары ашылды. 2001ж. музейдің төбесі күрделі жөндеуден өткен соң, музейдің экспозициялық алаңын қолдануға мүмкіншілік туды.

Мәдени орталықтарға жөндеу жұмыстарын жүргізу туралы мемлекеттік бағдарлама жүзіндегі Жол картасы аясында 2009 жылы музей ғимаратының сыртқы келбеті өңделді және 2010 жылы электр және жылу жүйесі, ішкі бөлмелері, төбе жабындысы жөнделді.

Есеп беру кезеңінде музейде 10 зал жұмыс істейді.

№	Залдың атауы	Ашылған жылы
1	Туған өлке табиғаты	1991
2	Палеонтология	1991
3	Көрме залы	1999
4	«Археология» залы	1999
5	«Этнография және Қазақстан халықтар бірлігі» залы	1999-2001, 2006
6	«Қала тарихы» залы	2000,2005,2010
7	«Еске алу» залы	2000-2003,2010
8	«Нумизматика» залы	2001,2008
9	«Теміртау – Тәуелсіз Қазақстанның Тұңғыш Президентінің қаласы» залы	2009
10	Кіші көрме залы	2010

Негізгі міндеттер:

- музей жинақтары мен музей заттарын жинақтау, есепке тіркеу, сақтау және қайта жаңарту, ағартушылық пен білім беру қызметін жүзеге асыру;
- музей жинақтары мен музей заттарының халық үшін қол жетімдігін қамтамасыз ету;
- музей жинақтары мен музей заттарын анықтау, зерттеу, жариялау;
- музей қызметін әлеуметтік- жас шамалық, білімділік жағынан түрлі топтардың талабы мен қызығушылығын ескере отырып ұйымдастыру;
- музейге келушілердің санын арттыру;
- музейдің материалдық-техникалық базасын нығайту;
- музейлік, экскурсиялық, бос уақытты қызықты өткізу қызметінің жаңа заманауи әдістерін дамыту;
- музей ісінің ұйымдастырылуына Интернет-технологиялар мен компьютеризациялауды енгізу;
- білім беру және ғылыми мекемелермен бірлесе жүргізетін жұмысты ұйымдастыру.

Қызметтің негізгі бағыттары:

- музей заттарын есепке тіркеу және сақтау;
- музей қорын жинақтау;
- қорда сақталатын заттарды зерттеу, жүйелеу, электрондық базасын қалыптастыру;
- көркем студиялар, үйірмелер, дәрістемелер, түрлі қызығушылығына қарай біріккен бірлестіктер құру;
- мәдени-ағартушылық пен мәдени-педагогикалық қызмет;
- заңды және жеке тұлғаларға мәдени-жаппай және туристік-экскурсиондық қызмет көрсету;
- музей мамандарының біліктілігін арттыру;
- музей қырыны бойынша монографиялар, тізімдемелер, кітапшалар дайындау;
- музей жинақтары мен заттарын қорғау бойынша іс-шараларды құрастыру және іске асыру;
- азаматтарға қосымша музей және сервис қызметтерін ұсыну;
- музей аймағында жаппай іс-шараларды, тұсау кесер шараларды өткізуді ұйымдастыру.

Жоспардың құрылу негізі:

- Мемлекеттік бағдарлама «Рухани жаңғыру»;
- Н. Назарбаевтың «Ұлы даланың жеті қыры» бағдарламалық мақаласы
-
-

- Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен өмір сапасын арттыру» атты Қазақстан халқына Жолдауы;
- ҚР Президенті Н.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілігін арттыру»;
- «Қазақстан-2050» стратегиясы
- «Мәңгілік ел» жалпыұлттық патриоттық идея
- «Нұрлы жол» 2015 - 2019 жылдарға инфраструктуралық дамудың Мемлекеттік бағдарламасы
- «Ұлт жоспары - бес институциялық реформаны жүзеге асыру бойыншы 100 нақты қадам»
- «Халық тарих ағымында» бағдарламасы
- «Ақпаратты Қазақстан - 2020» мемлекеттік бағдарлама туралы
- «Мәдени мұра» бағдарламасы
- Отаншылдықты тәрбиелеу бағдарламасы
- ҚР мемлекеттік және кәсіби мерекелері
- Ел және қала тарихындағы атаулы күндер

Музей жобаларының жұмысы:

- Ұрпақтардың жанды байланысы
- Туған қаланың көшелері
- «Теміртау – естегі суреттер»
- «Отбасымызбен музейге»
- «Қала көшелерін аралай...»
- «Музей бәріңіз үшін»- мүмкіндігі шектелген балаларға арналған бейімдеу бағдарламасы

2. Ғылыми-зерттеу және жинақтау жұмысы.

2018 жылғы барлық жұмыс, өзінде негізгі мақсаттар мен бағыттарды қамтыған 2019 жылдың соңында бекітілген ғылыми-жинақтау жұмыс жоспары бойынша құрастырылды. Жұмыс залдардың тақырыптық бағытымен қоса, айрықша маңызды атаулы күн тізіміне және мемлекеттік бағдарламаларға сай өткізілді.

Осы кезеңде Теміртау, Қарағанды, Астана және Алматы қалаларының архивтерінде ғылыми - зерттеу жұмыстары жүргізілді.

«Қала тарихы» залы

- Жауыртау шоқысы жерінің тарихы туралы материалдарды жинау бойынша мұрағаттарда және экспедицияларда жұмыс жүргізу.

- Комсомольск даңғылының құрылысы туралы фото- бейне - материалдарды, қала тұрғындарының естеліктерін жинау және жинақтау.
- ҚР Тәуелсіздік жылдарында мектепке дейінгі мекемелердің құрылу тарихы туралы материалдарды жинау және жинақтау.
- Теміртау қаласының Құрметті азаматы У. Тұрмағамбетов туралы материал жинау және буклет шығару.
- Саңыраулар мәдениет үйі туралы материалдар кешенін жинау және қалыптастыру.
- Теміртау қаласының жастар секторының жұмысы бойынша материалдарды жинау және жинақтау.
- «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында қаланың дамуына үлес қосқан тұлғалар бойынша «Теміртаудың 100 тұлғасы» бөлімін жинақтау және материал жинау.

«Теміртау – Тәуелсіз Қазақстанның Тұңғыш Президентінің қаласы» залы

- Теміртау қаласының заманауи өндірістік кәсіпорындары туралы материал жинақтау.
- «Бизнестің жол картасы» және ҚИИД Мемлекеттік бағдарламаларға қатысушы орта және кіші бизнесінің кәсіпорындары туралы материал жинақтау.
- ҚР Тәуелсіздігі жылдарында Теміртау қаласының келбеті қаншалықты өзгергенін бейнелейтін құжат және фото материалдарын жинау.
- Теміртау қаласында мемлекеттік бағдарламалардың жүзеге асуы.
- Алғыс күніне арнайы қуғын-сүргінге ұшыраған кәріс халқы туралы материал жинап, іс-шара ұйымдастыру.
- Тәуелсіздік күніне арнайы материал жинақтап, іс-шара ұйымдастыру.

Еске алу залы

- ҰОС ардагерлері және Ауған соғысына қатысқан жауынгерлер туралы материалдарды топтау.
- Теміртау қаласының қорғаныс Департаментімен бірлесе отырып, ардагерлердің майдан жолын, марапаттарын, естеліктерін, қолда бар ақпараттарды өңдеу.

Нумизматика залы

- Экспозиция бөлімдері бойынша экспонаттар жинақтау және сатып алу.
- Айырбастау қорына монеталар мен бондар жинау (жыл бойы).
- Теміртау қаласының банк жүйесі. Бөлімін жаңартып, материалдар жинау.

Табиғат залы

- Дүниежүзілік қоршаған ортаны қорғау күніне арнап «Музей қалашығы» атты іс-шара ұйымдастыру.
- Экспозицияның ақпараттық материалы толықтырылды.

Археология залы

- Ерте қола дәуірі пештерінің макеттері бойынша экспозицияны толықтыру.
- Тас еңбек құралдары, «Үңгір адамының» киімі интерактивті аймақты құрастыру.

Этнография залы

- Қазақ ұлттық костюмі туралы материал жинап, іс-шара ұйымдастыру
  - Костюмдерді зерттеу, тігу.
- «Қуыршақтар көрінісі» жобасының аясында
  - Қуыршақтарды ойластырып, тігу.
- Экспозиция бөлімдеріне экспонаттар жинау және сатып алу.
  - Ұлттық диаспоралардың музыкалық мәдениеті (асатаяқ, жетіген, гусли, сыбызғы, еріндік гармоника).
  - Қаладағы көптеген диаспоралар бөліміне (тұрмыс заттары, киімдер, әшекейлер, салт элементтері).

Көрме залы

- Теміртау суретшілерінің «Т- АРТ» клубының жұмысы
- Өткізілетін көрмелер бойынша буклеттер мен каталогтар жасау
- Өнер шығармаларын жинақтау: картиналар, мүсіндер, сәндік қол-өнер заттары, (жыл бойы).
- Өнер туындыларының қор коллекциясының каталогын жасау.

Қалалық іс-шараларды ұйымдастыру:

- «Рухани жаңғыру» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру аясында "Жауыртау қыстағы" көшпенділер қазақтарының қыстағын Тарихи қайта жаңарту жасалды;
- Ақпараттық материалдарды жинау және "Жәдігер салтанаты. Электроград»;
- «Астанадағы селфи» тақырыбында ақпараттық материалдарды жинау және экспозиция ұйымдастыру.
- «Астана-XXI ғасыр қаласы» тақырыбында материал жинау және қалалық акциясын ұйымдастыру
- "Назар аударыңыз! Сізді камера түсіруде!» тақырыбында материал жинау іс-шара ұйымдастыру;
- Рухани келісім күніне ақпараттық материал жинау және экспозиция жасау.

Ғылыми – зерттеу және жинақтау жұмысы жоспар бойынша мақсатты түрде жүргізіліп, өзара бір тақырыппен байланысқан бағыттар тізімін кеңінен қамтыды. Жаңа экспозицияларға ТЭЖ, 8 жаңа экскурсия және 4 лекция тақырыбы құрылды, 9 ескі мәтіндер жинағы толықтырылды.

3. Ғылыми – экспозициялық жұмыс

Ғылыми – зерттеу және жинақтау жұмысы Тәуелсіз Қазақстанның заманауи тарихына, туған өлке тарихына деген қызығушылықты қалыптастыруға, ғылыми дүниетанымды қалыптастыруға, патриоттық және эстетикалық тәрбиеге бағытталды. Музей тұрақты экспозицияны жинақтаумен қатар, өз қорының негізінде және басқа да ұйымдар мен жеке тұлғалардың жинағы негізінде уақытша экспозицияларды құруды жалғастырды. Ғылыми – зерттеу жұмысының материалдарын қолдана отырып, есеп беру кезеңінде ғылыми құраммен жаңа тақырыптар зерттеліп, ескі экспозициялық тақырыптар жаңа деректермен толықтырылды.

16 қаңтарда Теміртау тарихи-өлкетану музейінде Игорь Еркенович Сатаевтың "Бүкіл әлем сұлулықтан" атты жеке көрмесі ашылды.

Ол суретшінің 60 жылдық мерей тойына орайластырылған. Сонымен қатар, әр түрлі уақыт кезеңінде жазылған 32 көркем сурет және классикалық стильде қара-ақ форматтағы 13 фотосурет ұсынылды.

Ол өзінің жеке көрмесін досымен бөлісті. Сондықтан, суретшінің шығармашылық жұмыстарынан басқа мұнда Александр Арбуздың фото жұмыстары көрсетілді.

Суретшінің көркем жұмыстары – бұл бейне –портреттер сериясы, сондай-ақ пейзаждар мен натюрморттар.

Ашылудағы музыкалық сүйемелдеу-суретшінің ағасы автор болып табылатын композициялар.

Көрменің қонақтары политехникалық колледждің студенттерімен оқытушылары, қаланың суретшілері, фотографтары мен шығармашылық зиялы қауым өкілдері болды.

26 қаңтарда Теміртау тарихи-өлкетану музейінде «Арт-шатыр» кескіндеме студия оқушыларының «Шатырда сурет салатын Карлсон» атты алғашқы көрмесінің ашылуы өтті.

Салтанатты түрде жасы 6-дан 17-ге дейінгі жас суретшілер қызыл таспаны кесіп, өздерінің алғашқы көрмесін ашты. Келген қонақтар көруге тұрарлық 53 туындыны тамашалады. Бұл жас суретшілердің үш жыл бойғы кескіндеме студиясындағы еңбектері.

Туындылар – әр түрлі тақырыптағы портреттер, натюрморттар, коллаждар, акварельмен, майлы бояумен, пастельмен жазылғандар да бар.

Ашылу салтанатында «Арт-шатыр» кескіндеме студиясының педагогтары Ольга Павлова мен Эсли Елизавета, көрменің қатысушылары мен олардың ата-аналары жылы лебіздерін білдірді.

4 ақпанда Теміртау музейінде Ауғанстаннан Кеңес әскерінің шығарылуының 30 жылдығына арналған "Ауғандық сызат" инсталляциясының ашылуы өтті.

Инсталляция екінегізгі аймақты қамтиды. Біріншісі- архивтік фотосуреттер бойынша құрылған кеңес отбасының пәтерінің фрагменті. Бұл жерде 1980-ші жылдардың ұрпақтарының біразы көре алмай және қатыса да алмай қалған заттар көрсетілген: мысалға, катушкалық магнитофондардағы жазбаларды тыңдау, аулада гитара мен ән айту, Олимпиада ойындары мен Бүкілодақтық жастар фестивалі туралы жаңалықтарды көру. Алыс таулы елдегі түсініксіз соғыстың дабылы қаққан кезде, бейбіт өмір "дейін" және "кейін" болып екіге бөлінді. Мыңдаған жастар түрлі әлемнің саяси ойынында нысана болды. Инсталляцияның екінші аймағында ақпараттық блоктардың жанында интернационалист - жауынгерлердің тағдырын бейнелейтін далалық оқу нысаналары орнатылған. Инсталляцияның қайғылы мәнін жәдігерлерде қолдайды: кеңес әскерлерінің жабдықтары, оқу – жаттығу қаруы, жауынгер - интернационалистердің хаттары, оппозиция жауынгерлерінің құжаттары мен парақшалары. Инсталляцияның алғашқы келушілері интернационалист-жауынгерлер мен қала жастары болды.

13 қаңтарда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде, жастар жылы шеңберінде, «Дарынды дарынсыздар» атты Арт-жобаның тұсау кесері өтеді.

Мұражай өнердегі екі бағытты - музыка және кескіндемені біріктірген белсенді жастарға арналған шығармашылық алаң болды. Дарынды дарынсыздар - бұл екі суретші Ольга Павловна мен Елизавета Эсли, олар өз шығармашылығын мұражайдың кіші көрме залында ұсынды. Алпыс жұмыс - акварель, пастель және графикалық суреттер алғаш рет көрермендердің назарына қойылды.

Өнердің музыкалық бағытын "Los Angeles" тобы таныстырды-Новиков Максим, Бортников Алексей және Михеев Юрий.

Кездесуге қаланың суретшілері мен фотосуретшілері, "Мирас" колледжінің студенттері, қаланың шығармашылық зиялы қауымы қатысты.

19 ақпанда Теміртау қалалық тарихи - өлкетану музейінде «Пуантилизм – есеп нүктесі» атты көрме ашылды.

Көрермендер автордың музейге сыйға тартқан 20-дан астам өнер туындысын тамашалады. Бұл туындылар музейдің көркем өнер қорының негізін қалады. Жұмыстардың көбісі - табиғи пейзаждар. Еске алу картиналары бар, белгілі тұлғалардың портреттері бар, туған жеріне - Самарқанд кентіне және туған оң жағалауға арналған суреттер де бар.

Келушілерді суретшінің өмір тарихымен және оның шығармашылығымен таныстырды. Василий Грицайдың шығармаларының мысалында олар өнердегі қызықты бағыт - пуантилизм техникасы немесе нүктелермен хат туралы танысып, ақпарат алды. Біздің қалада пуантилизм өкілі саналатын бұл жалғыз суретші.

Алынған ақпаратты бекіту үшін балаларға нүктелік техникада сурет салып көру ұсынылды. Суретшінің шығармашылығымен шабыттана отырып, бояулар мен қылқаламдармен қаруланып, олар пуантилистік бағыттағы топтық жұмыс жасауға тырысты.

Көрмеге политехникалық колледж студенттері қатысты.

1 наурызда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Сергей Кочмаревтің жеке фото көрмесі ашылды.

Ашылу салтанатты түрде лентаны кесіп, қонақтарды көруге шақырумен өтті.

"Теміртау қаласының өмірінен ерекше оқиғалар" автордың жаңа фотожобасы. Оған өткен жылдың оқиғаларын көрсете отырып, өмірдің ретроспективасы болып табылатын 85 репортаждық суреттер сериялары кірді. Мерекелер, салтанатты шаралар, спорттық жарыстар, көрмелер және қала күндері - осының барлығы Сергейдің фотосуреттерінде көрініс тапты.

Ашылу рәсіміне қала әкімі Ғалымжан Әбиханұлы Әшімов қатысты. Ол құттықтау сөз сөйледі. Сонымен қатар, Сергейді әріптестері мен достары құттықтады: А. Ворожев, С. Козодеров, Д. Ругис, Ю. Пильтихин.

Көрмеге қаланың суретшілері мен фотографтары, "Сплав" фотоклубының қатысушылары, Политехникалық колледждің студенттері, қаланың шығармашылық интеллигенциясы қатысты.

6 наурызда ҚР гендерлік саясатын қолдау мақсатында Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Халықаралық әйелдер күніне орай ұйымдастырылған, "Тарихтағы әйел рөлі" музей жобасы аясында "Эмансипация қырындары" инсталляциясының тұсаукесері өтті.

Инсталляцияның алғашқы келушілері қаланың бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен Теміртау қаласының шығармашылық интеллигенциясы болды.

Әйел эмансипациясы тақырыбының бірқалыпты еместігін білдіретін көркемдік қарама-қарсылықпен жасалған инсталляция келушілерге терең әсер етті. Құрылған инсталляцияда әйел бейнесі қалықтаған нәзік ақ көйлек түрінде ұсынылды. Бұл романтикалық және нәзік бейненің айналасында-эмансипацияның жетістіктері – әйелдердің қол жеткізгендері - жоғары білім туралы дипломдары, әскери фуражка, шоферлік руль, сайлау бағдарламалары, берц және қалақшалар көрсетілген. Эмансипацияның бір мәнді емес екендігі арнайы ұйымдастырылған жарықпен ерекшеленген. Бір жағынан ақ көйлек – әйел бейнесіне көңіл

аударса, екінші жағынан - эмансипация заттары қоршаған ортаға көлеңке салады. Барлық инсталляция "ЭМАНСИПАЦИЯ" сөзінде тұйықталған.

Инсталляцияның тұсаукесерінде тек көркем безендіруге ғана емес, сонымен қатар Теміртау тұрғындарымен тікелей байланысты, экспозицияда ұсынған жәдігерлерге де назар аударылды. Әйелдердің сайлау құқығындағы жетістіктері мен жоғары басшылық қызметіне қолжеткізгендігінің дәлелі ретінде - Теміртау қаласында басшылық қызметін атқарған ең алғашқы әйел Е.Ф. Мацневаның құжаттары көрсетілді. Жоғары білім алу құқығымен байланысты, XX ғасырдың басымен белгіленген, аспаздық өнер және жазу машинкасында басу курстарын бітіргені туралы әйелдердің бірегей аттестаттары да ұсынылды. Әйелдің ғарышқа алғашқы ұшуын көрсететін газет ерлер мен әйелдер арасындағы теңдікті растайды. Әрбір ұсынылған жәдігер эмансипация құбылысымен және соңғы жүзжылдықтағы қала тұрғындары өмірінде болған өзгерістермен тікелей байланысты.

Көрмеге келушілер көрме залынан бірден кетіп қалған жоқ. Инсталляция оларды тарихтағы әйелдің рөлі туралы философиялық ойға шабыттандырды, эмансипацияның "артықшылықтары мен кемшіліктері" туралы дау туғызды.

22 наурызда Теміртау тарихи-өлкетану музейі қалалық Наурыз мерекесіне қатысты.

Күн бойы қалалық саябақтың орталық алаңында "Қазақстан халқы Ассамблеясы" көшпелі экспозициясы жұмыс істеді. Ол сегіз арқан киіз үйде орналасты, бірнеше бөлімнен тұрды. Әр бөлім түрлі халықтардың Наурыз мерекесін тойлау дәстүрі туралы ақпарат блоктарымен сүйемелденді.

Экспозицияның негізгі бөлігін өзбек, орыс, грек, неміс, поляк, украин сияқты түрлі диаспоралардың ұлттық киімдері көрсетті. Қазақ халқының әйел және ерлер киімі - экспозицияның орталығы болды. Бөлімдерде қандай да бір диаспораға тән экспозициялық заттар қатары - музыкалық аспаптар, үй заттары, сәндік-қолданбалы бұйымдар, мата, керамикалық бұйымдар ұсынылды.

Киіз үйдің орталық бөлігінде қазақ халқының салт - дәстүрін көрсететін жәдігерлер – бүркіт тұлыбы, ер-тоқым, қымыз ішуге арналған жинақ, күбі қойылды.

"Киіп көр" интерактивті аймағы көптеген келушілерді өзіне тартты. Онда әрбір адам қазақ жігітінің, сәукеледегі қазақ қалыңдығының және кимешек киген әженің, орыс және украиндық сұлулардың бейнесін киіп, естелік суретке түсіре алды.

Экспозицияға келген қонақтарға, музей қызметкерлері дайындаған, 1000-ға жуық қағаз қызғалдақ сыйға ұсынылды. Бірінші қонағымыз Теміртау қаласының Әкімі Ғалым Әшімов болды. Ол қала басшылығымен бірге ұсынылған материалмен танысып, ғылыми қызметкерлермен әңгімелесті. Осы күні музей экспозициясына 5 мыңға жуық адам келді.

27 наурызда Теміртау өлкетану музейінде «Осы айдың жәдігері» жобасы аясында музей қорынан алынған кезекті бірегей жәдігердің тұсаукесері өтті. Жоба аясында қала тарихымен байланысты, қала тұрғындары мен қонақтары сыйлаған, мұражай қорында жиналған бірегей жәдігерлер ұсынылады. Көрме жәдігерлері ай сайын өзгеріп отырады.

Халықтың назарына 1941-45 жж. Екінші дүниежүзілік соғыс кезіндегі Жапонияның Біріккен Әскери-теңіз күштері матросының униформасының бөлігі ұсынылды. Басқаша айтқанда, экспозицияда жапондық әскери тұтқынның шалбары көрсетілді.

Қарағанды облыстық мұрағатының 1946 жылдың 1 қаңтарындағы мәліметтері бойынша Теміртау қаласында жапон әскери тұтқындары үшін, тиісінше, 1509 және 818 әскери тұтқындарға арналған екі лагерь бөлімшесі орналасқан. Негізгі лагерь Самарқанд су қоймасының оң жағалауында орналасқан, бірақ лагерь бөлімшелерінің орналасуы мен нөмірленуі үнемі өзгеріп отырған.

Индустрияның қарқынды дамуына және соғыстан кейінгі шаруашылықтың қалпына келтірілуіне байланысты әскери тұтқындар өнеркәсіптік объектілердің құрылысына тартыла бастады. Теміртауда жапон әскери тұтқындары СК зауыты мен Қазақ зауытының, КарГРЭС - 1 және су торабының құрылысына қатысып, тұрғын үйлер мен жолдар салды. Ауыр климаттық жағдайлар, ауыр еңбек пен тамақтанбау қамаудағылардың денсаулығына нұқсан келтірді. Спасск лагерінің теміртаулық бөлімшесінің аумағында 27 жапондық азамат жерленді.

1946 жылы жапон әскери тұтқындарының отанына қайта оралуы басталды. 1950 жылы № 99 Спасск-зауыт лагері жойылды.

Самарқанд су қоймасының лагерь орналасқан шығанағын – Жапондық шығанақ деп атап кетіп, теміртаулықтар жапон әскери тұтқындарын мәңгі есте қалдырды.

Тұсау кесер салтанатына осы бірегей жәдігерді музейге сыйға тартқан Орищенко Валентина Егоровна және облыстық, қалалық БАҚ өкілдері қатысты.

5 сәуірде Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде суретшілер күніне арналған "Жақтаусыз жақтауда" атты суретшілердің қалалық көрмесі ашылды.

Жиырма екі суретші көрермендерді өз шығармашылығымен қуантты. Көрме залы өнер майталмандарымен қоса жас, жаңадан бастаған суретшілерді де жинады. Көрме қатысушыларына жалғыз шарт қойылды: ұсынылған жұмыстар бұрын соңды жарық көрмеген болу керек, бұл шартпен суретшілер толық келісті.

"Жақтаусыз жақтауда" деген символдық атау қатысушыларды өнер туындысының тақырыбын, жанрын, бағыты мен тәсілін таңдауда шектемеді. Сондықтан көрермендер сәндік қолданбалы өнер жұмыстарының үлкен спектрін - нәзік инсталляция, нәзік батик, гобелен, кесте, плакет, барельеф, киіз бұйымдары мен шағын формадағы мүсіндерді көре алды. Сонымен қатар, көркем суреттер мен графикалық

туындылар да аз емес. Сурет тақырыбы әр түрлі жоспарларымен, әсемдігімен, көктем лебімен, жеңілдігі және сұлулығымен қуантты.

Көрменің қонақтары политехникалық колледж мен "Мирас" колледжінің студенттері, қаланың суретшілері мен фотографтары, шығармашыл зиялы қауым өкілдері мен өнер сүйер қауым болды.

12 сәуірде Теміртау тарихи-өлкетану музейінде Халықаралық кітап күніне арналған "Фаренгейт бойынша 61 градус" көрмесі ашылды. Фаренгейт бойынша 61 градус немесе Цельсий бойынша 16,5 градус - кітаптарды ұзақ сақтау үшін оңтайлы температура. Музей алғаш рет осы қатаң ережені бұзды және қордан құнды кітап басылымдарын алып шықты.

Көрменің аса құнды экспонаттары – 1935 жылы латын қарпінде жазылған (яналиф) қазақ тіліндегі математика оқулығы, XVIII ғасырдың араб тіліндегі мұсылман діни кітабы, XIX ғасырдың христиан діни әдебиеті мен оқулықтары, ІІХК қызметкерлерінің оқулық құралы және "Мастер и Маргарита" романының бірінші басылымы. Бұл құндылықтар экспозицияның алғашқы келушілері – политехникалық колледж студенттері мен республикалық, облыстық және қалалық БАҚ журналистерінің қызығушылығын тудырды.

Экспонаттар раритеттің шығу дәуіріне сәйкес келетін музей заттарымен толықтырылған аймақтарда көркемдік шешіммен орналастырылды. Экспозицияға келушілер үшін фотозоналар қарастырылды.

«Фаренгейт бойынша 61 градус» көрмесі - музейдің көпжылдық жинақтау және ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижесі. Әр экспонаттың республика және Теміртау қаласының тарихымен байланысты тарихы бар.

26 сәуірде Теміртау өлкетану музейінде «Осы айдың жәдігері» жобасы аясында музей қорынан кезекті бірегей жәдігердің тұсаукесері өтті.

Бұл жолы көрермен назарына КТМ-1 трамвай жүргізушісінің қол бақылаушысының тұтқасы ұсынылды. «Промбаза-Соцгород» бірінші трамвай бағыты бойынша, қала тұрғындары "чебурашки" деп атап кеткен КТМ-1 трамвайлары жұмысшыларды ҚМК құрылыс алаңына жеткізіп отырды.

КТМ - 1 контроллерге отырғызылған тұтқаның көмегімен жоғары-төмен көлденең жылжу жолымен тоқтың және трамвайдың қозғалысын қамтамасыз ете отырып басқарылады. Осы тұтқа экспозицияда ұсынылған.

Теміртау трамвайларының жүргізушілері Қарағандыда арнайы курстарда дайындалған қыздар болды.

Экспозицияда сондай-ақ 1989 және 2010 жылдары шығарылған пайдаланылмаған трамвай билеттері ұсынылды.

КТМ-1 трамвай жүргізушісінің қол контроллерінің тұтқасын Теміртау қаласының трамвай паркінің ардагерлері тапсырды.

3 мамырда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде 1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысындағы Жеңіс күніне арналған «Отты естелік» инсталляциясының ашылуы өтті.

Бұл инсталляция 2018 жылы 9 мамырда басталған «Еске алу хаттары» қалалық акциясының нәтижесі болды. Акция қатысушылары үшбұрыш майдан – хаттарын бүктеп, фашизммен күресте өз өмірін қиған ұрпақтар туралы еске алу белгісіне өз есімдерімен қол қойды. Бұл естелік адам жүрегін, уақыт пен кеңістікті қамтиды, ол қазіргі ұрпақ пен біздің батыр ата-бабаларымыз арасында мызғымас байланыс жасайды. «Еске алу хаттары» акциясына 683 адам қатысты. Акция әлі күнге дейін жалғасуда.

Инсталляцияда музейдің ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері де қолданылды. Музей қызметкерлері бұрын Теміртау қаласының естелік кітабына енгізілмеген 48 жерлестерінің есімдерін анықтады. Инсталляция атаулы тізімдердің орны толмас шығындардың көшірмесімен, самарқандық қаза тапқан және хабар-ошарсыз кеткеннің деректерімен толықтырды.

Экспозицияның ашылуына БАҚ өкілдері мен спорттағы дарынды балаларға арналған Ә. Молдағұлова атындағы облыстық мамандандырылған мектеп-интернатының тәрбиеленушілері қатысты. Келушілер алғаш рет өлім медальонын, өлім туралы хабарламаны және қызыл армия әскерінің кітапшасын көрді. Бозбалалар мен қыздар өз бабаларының құжаттарын экспозициядан, естелік кітабынан және «Мемориал» ОБД-дан табуға тырысты, «Еске алу хаттары» акциясына қатысты.

14 мамырда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде SOS Балалар ауылының 15 жылдығына арналған "Балалық шақ аймағы" экспозициясының ашылуы өтті. Экспозиция стильденген үй ретінде, және оның айналасындағы үш блоктан тұрады.

Бірінші блок әлемде және Қазақстанда SOS Балалар ауылдары халықаралық ұйымының құрылу тарихына арналған.

Екінші блок балалар ауылында жұмыс істейтін SOS аналар туралы және 15 жылда қалыптасқан отбасылық дәстүрлер туралы баяндайды.

Үшінші блок Теміртау SOS Балалар ауылының жобалары туралы баяндайды. 15 жыл ішінде Теміртау SOS Балалар ауылында бірнеше жоба жүзеге асырылды - "Ойын Bus", "Жансая отбасы" және отбасын нығайту және әлеуметтік жетімдікті болдырмау бойынша бағдарлама жұмыс істейді. Бұл блокта Теміртау SOS Балалар ауылында құрылған "Алтын Жұлдыз" өрт сөндіруші-құтқарушылар клубының тарихы мен жетістіктері көрсетілген.

Мерейтойды мерекелеу экспозицияның ашылуымен шектелмей, үлкен көрме залында жалғасты, онда қонақтарға Теміртау SOS Балалар ауылының директоры В. В. Дубровский құттықтау сөз сөйледі. Іс-шара барысында ауылдың тәрбиеленушілері спорттық-зияткерлік жарысқа қатысты. Мереке креативті отбасылық фото жасаумен аяқталды.

21 мамырда Мәдениет қызметкерлері күніне арналған Станиславский атындағы Қарағанды орыс драма театрында Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейі алғаш рет 3D форматындағы 6 фотоаймақтан тұратын «Тарихи фотосуретті жаңарту» экспозициясын жасап, таныстырды. Музейдің қор коллекциясынан алынған проекциялық

фотосуреттер мен жәдігерлерді пайдалану есебінен ортаға ену әсеріне қол жеткізілді.

Әрбір аймақ ерекше. Бірегей және раритетті заттардың көмегімен ата-бабаларымыздың мәдени және рухани өмірінің фрагменттері, олардың тұрмыстары мен әдет-ғұрыптары әртүрлі уақыт кезеңдерінен жасалған. Тарихи фотосуретті жаңарту елдің тарихи өткеніне көз жүгіртіп, естелікке жарқын фотосуреттер жасауға мүмкіндік береді.

24 мамырда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Виктор Верикастың «Литва. Тарихи Отаннан репортаж» атты екінші жеке фотосуреттер көрмесі ашылды.

2018 жылы ол Литвада өзінің әкесінің тарихи Отанында болды. Бұл сапардың арқасында репортаждық суреттер сериясы пайда болды.

Көрмеде барлығы қырық жұмыс ұсынылды. Фотосуреттер Вильнюс және Паланга қалаларында жасалды. Бұл адамдар, мәдениет, сәулет нысандары және Балтық жағалауы елінің өмірі туралы суреттер.

29 мамырда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күніне арналған «Қуғын-сүргінге ұшыраған балалық шақ» аудиоинсталляциясы ашылды.

Теміртау музейі сталиндік қуғын-сүргін дәуірі туралы құжаттар мен естеліктерді жинау бойынша көп жылдық жұмыс жүргізуде. Өкінішке орай, уақыттың өтуімен сол саяси қуғындарға ұшырағандар іс жүзінде қалған жоқ. Сондықтан музей балалық шағы тоталитаризм дәуіріне түскен, қуғын-сүргінге ұшыраған балалардың естеліктерін жинап, зерттейді.

Зерттеу нәтижесінде көптеген балалардың естеліктері жинақталды. Олардың кейбіреулері Николаиди Ваняның, Григориади Гришаның, Карева Маргаританың, Карлаш Раяның, Тюрюшкина Зинаның және т.б. естеліктері аудиоинсталляцияның бір бөлігіне құрады. Аудиогидтердегі дыбыстық естеліктерді Теміртау қаласының тарихы залында орналасқан фотосуреттер мен құжаттық материалдар толықтырды.

Аудиоинсталляция жасауға, атап айтқанда, естеліктерді дыбыстауға «Начало» театр студиясының тәрбиеленушілері қатысты.

Аудиоинсталляцияның бірінші қонақтары «Мицар» колледжінің студенттері болды. Олар қуғын-сүргінге ұшыраған балалар туралы айтылған қайғылы балалар дауыстарын естігенде көздеріне жас алды.

Музейге келген әрбір адам аудиогидті пайдаланып, деректі естеліктерді тыңдай алады.

27 мамырда «Осы айдың жәдігері» жобасы аясында музей қорының кезекті раритетінің тұсау кесері өтті.

Бұл жолы 1960-шы жылдары кеңестік азаматтарының өмірінде ультрасәнді болған зат көрсетілді. Бұл - қара-ақ теледидар экранына арналған үш түсті теледидар сүзгісі.

Теледидар сүзгісі кинескоптың қорғаныш әйнегіне қойылады, пленканың шеттері экранның қаптауларының астына кіргізіледі немесе

лейкопластырьмен бекітіледі. Нәтижесінде теледидардағы сурет түсті болады.

Кеңес отбасында мұндай сүзгілердің болуы баршылықтың белгісі болып саналды.

КСРО-да 1968 жылда бірінші сериялық түсті теледидар шығарылды. Бірте-бірте теледидар сүзгілері қолданыстан шыға бастады.

Теледидар сүзгісі негативтік пленкадан жасалған, мұндай затты осы күнге дейін сақтап қалудың өзі айрықша оқиға деп айтуға болады!!!

Теледидар сүзгісін музей қорына Теміртау қаласының тұрғыны В.М.Степанов тапсырды. Теледидар сүзгісі 1960 жылдардың соңында «Старт» дүкенінің «Культтауарлар» бөлімінде 1 рубль 5 тиынға сатып алынды. «Рекорд 12» қара-ақ теледидарды көру кезінде пайдаланылды.

28 маусымда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Евгений Бондарьдың «Қарағандыдағы түнгі серуен» атты жеке фотокөрмесі ашылды.

Өзінің алғашқы жеке фотокөрмесін автор біздің өңірдің астанасының 85 жылдық мерейтойына арнады. Өз шығармашылық жолын енді бастап келе жатқан фотосуретші соңғы екі жылдағы жұмысын жинады, оның 40-ы музейдің көрме залында ұсынылды. Астрофотосуретпен әуестеніу авторға ерекше шығармашылық туындылар жасауға мүмкіндік берді.

Көрмеде 40 фотосурет ұсынылды. Оған қаланың сәулет нысандарының суреттері, пейзаждық көріністер мен астрономиялық сюжеттер кірді. Көрменің ерекшелігі - барлық жұмыстар түнгі фотосуретке түсірумен жасалған.

Ашылу салтанатында Евгений қонақтар үшін экскурсия өткізіп, оларды жылдам түсіру режимінде жұмыс істеу тәсілдері мен техникалық дағдыларымен және ұсынылған фотосуреттерді жасау үшін ұзақ уақыт ұстамдылықтың қажеттілігімен таныстырды.

Көрменің ашылуын 50 адам көріп тамашалады.

4 шілдеде Халықаралық Домбыра күні мен Астана күніне орай ашылған "Қазақстан музейшінің көзімен" тақырыбында тарихи қайта құру ұсынылды.

Қайта құру 6 фотоаймақтан тұрды: киіз үйдің ерлер және әйелдер жартысы, алғашқы құрылысшылар шатыры, тігінші, сәкіде отырған әже, кеңес үлгісіндегі зал. Фотоаймақтар 3D форматында жасалған, соның арқасында еліміздің кешегі өткен өміріне саяхат жасап, есте қаларлық жарқын сурет түсуге болады.

«Қарағанды облысының кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталығ» мемлекеттік мекемесінің балалары бірінші болып өткенге саяхатқа аттанды.

Экспозиция форматы жас келушілерге өте ұнады. Олар Теміртау қаласының тарихымен, салт-дәстүрімен, тұрмысымен, біздің ата-бабаларымыздың әр уақыт кезеңіндегі рухани өмірімен танысты. Іс-шара шай ішумен және музейге шолу экскурсиясымен аяқталды. Тарихи қайта құру екі ай бойы жұмыс жасайды.

18 шілдеде Теміртау өлкетану музейінде «**Ай жәдігері**» жобасы аясында музей қорынан алынған бірегей жәдігерінің тұсаукесері өтті. Жоба аясында қала тарихымен байланысты, қала тұрғындары мен қонақтары сыйлаған, музей қорында жиналған әр түрлі жәдігерлер ұсынылады. Жәдігерлер ай сайын жаңартылып отырады.

Бұл жолы көрермен назарына алғашқы Қазақстандық шойынның құймасы ұсынылды.

1960 жылдың 3 шілдесі Қазақстан Магниткасының туған күні болып саналады. Ал осы оқиғаның бірден-бір белгісі – «Бірінші Қазақстандық шойын. 1960 жылдың шілдесі». Ленин комсомолының 40 жылдығына деп аталған домнаның барельефі естелік плитада бейнеленген. Ал оның пайда болуы жеке бір тарих.

XX ғасырдың 30-жылдары геолог Қ. И. Сәтпаев, М. И. Русаков, А. Н. Сперанский Орталық Қазақстанда үлкен металлургия зауытын салу туралы мәселені бірнеше рет көтерді. Алайда, соғыс жағдайында толық циклді ірі металлургия зауытын салу туралы мәселе қозғау мүмкін емес болғандықтан, Самарқанд су қоймасына жақын Қарағанды ауданында шағын қайта өңдеу зауытын салу туралы шешім қабылданды. 11 ай ішінде КСРО-ның батыс бөлігіндегі зауыттардан көшірілген ескі бөлшектелген жабдықтан алғашқы цехтар салынды.

1944 жылы 31 желтоқсанда № 1 мартен пеші алғашқы қазақстандық құрыш берді.

Соғыстан кейінгі жылдары қайта өңдеу зауыты базасында толық циклді металлургия зауытын құру идеясы өзінің өзектілігін жоғалтпады.

1956 жылдың 14-15 ақпанында КОКП ОК XX съезі «Қарағанды металлургия зауытында қуаты жылына 1 миллион 350 мың тонна шойын және үздіксіз жайма илек станы бар домна пештерін іске қосу» туралы шешім қабылдады.

1957 жылы бірінші домна пешінің құрылысы басталды, көп ұзамай Қазақстандық Магнитка Бүкілодақтық екпінді комсомол құрылысы деп жарияланды. Теміртауға Кеңес одағының түкпір-түкпірінен, одан қалса басқа да социалистік елдерден жастар ағылып келе бастады. Жастардың ынтасы арқасында құрылыс аяқталды.

«Ай жәдігері» тұсау кесеріне қаланың БАҚ қатысты.

15 тамызда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде «Ай жәдігері» жобасы аясында Музей қорынан кезекті келесі жәдігер таныстырылды. Бұл жолы, Спорт күні қарсаңында музейге келушілердің назарына әлем чемпионы, Еуропа Чемпионы, бокстан КСРО чемпионы Игорь Ружниковтың бокс қолғабы ұсынды.

Ружников Игорь Иванович 1965 жылы Архангельск облысында дүниеге келген. Балалық шағында отбасымен Теміртау қаласына көшіп келді. 1977 жылдан бастап ағайынды Гинкель Виктор мен Владимирдің қол астында бокспен айналыса бастады. 1973 жылы И. И. Ружников Кубада өзінің өміріндегі ең алғашқы халықаралық жарысқа қатысып, сол жақтан, қазір

музейде сақталып тұрған, қолғапты алып келді. 1989 жылы біздің жерлесіміз КСРО, Еуропа және Әлем чемпионаты сияқты әлемдегі ең ірі боксшылар жарыстарының жеңімпазы атанды.

Қолғап - боксшының кәсіби амунициясының бірегей үлгісі. Атақты кубалық «Batos» спорттық құрал-жабдықтар өндірушісі жасаған. Қолғап А класты өгіз терісінен тігілген, баумен байлау арқылы бекітіледі, салмағы - 16 унция.

1988 жылы И. И. Ружников қолғапты өзінің тарихи құжаттарымен және жеке мұрағатынан алынған фотосуреттерімен бірге музей қорына тапсырды.

«Ай жәдігері» тұсау кесер салтанатына қалалық БАҚ, Теміртау қаласының тұрғындары қатысты.

21 тамызда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде тың және тыңайған жерлерді игерудің 65 жылдығына арналған "Міндет - тың игеру!" атты тарихи коллаж ашылды..

Тарихи коллаждың мақсаты 1954 жылы КОКП ОК наурыз Пленумында қабылданған КСРО-ның ең ауқымды экономикалық жобасы туралы жас ұрпаққа айту.

Теміртаулық алғашқы тың игерушілер Е. Жаманбековтың, К. А. Неб, И. П. Шевелин, И.П. Шепилованың және т.б. өмірбаяндары арқылы, қор құжаттары мен музей жәдігерлері тың игерушілердің тұрмысы, күнделікті өмірі, еңбек ерліктері мен марапаттары көрсетіледі.

Тың игеру туралы айтқанда Облыстық бейнелеу өнері музейінің қорында сақталған кеңес суретшілерінің жұмыстары, кеңестік фильмдер мен әндер ерекше орын алады. Мұның бәрі тарихи коллажда бейнеленген.

24 қыркүйекте Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінің алаңында "Үшінші мыңжылдықтағы металлургиялық пешті қайта жаңғырту" атты жаңа экспозициялық аймақтың ашылуы өтті. Қайта жаңғырту "Рухани жаңғыру" мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде жүргізілген "Үлкен металдың қайнар көзі" жобасының қорытындыларының бірі болып табылады. 2019 жылдың жазында музей қызметкерлері, металлургтер, фото және бейнеоператорлар кент тауларында орналасқан ежелгі "Алат" қонысына экспедицияға аттанды. Экспедицияның жұмыс уақытында ақпарат жиналып, соның негізінде аналық платодағы ежелгі металлургиялық пешті қайта жаңғырту мүмкін болды. Археологтар металлургтермен бірге қожтемір алу бойынша ғылыми эксперимент жүргізуге мүмкіндік алды.

Экспедиция аяқталғаннан кейін музей алаңында музей тәжірибесінде қолдану үшін ежелгі металлургтердің металлургиялық пешінің құрылысы басталды.

Қайта құрылған пеш конус тәрізді, одан екі ауа өткізгіш кетеді. Оларға ауа беру үшін көрік жасалды. Пеште шикізат салу процесі қалай болғанын көрсететін колба орнатылды. Сондай-ақ, қайта жаңарту кезінде ағаш көмір

мен балқыту нәтижесінде пайда болатын қожтемірді алу үшін ошақ орнатылды.

Қайта жаңартудың ашылуына Теміртау қаласының тұрғындары, қалалық БАҚ өкілдері қатысты.

30 қыркүйекте Теміртау қаласының 74 жылдығына орай Теміртау тарихи-өлкетану музейі **"Тарихи сәйкессіздік" атты виртуалды жобаны іске асырды.** Жоба аясында танымалды он-лайн платформаларда музей тарихи суреттерді орналастырды, бұл суреттерге графикалық редакторлардың көмегімен дәуірге сәйкес келмейтін элементтер қосылды. Әр жұмбақ -сурет Теміртау қаласының тарихынан қызықты фактілер туралы баяндайтын ақпараттық блокпен сүйемелденді.

Жобаға қатысушылардың, әлеуметтік желілерде музейге жазылғандардың міндеті ұсынылған суретке талдау жасап, сәйкессіздікті анықтау болды.

Жоба әрекет еткен сәттен бастап музейдің интернет-парақшаларына 34 000-нан астам адам кірді, Мұрағат суреттеріне күн сайын 20-дан кем емес адам түсініктеме берді. Теміртау музейінің парақшасына жазылғандардың саны бірнеше есеге артты.

Жобаның арқасында Теміртау қаласының тарихынан 30-дан астам қор фотосуреттері мен қызықты фактілер жарияланды.

4 қазанда Қала күніне арналған Юрий Пильтихинның **"Біздің қала - менің қалам"** атты жеке көрмесі ашылды.

Көрме қонақтары Теміртау қаласы бойынша көркем серуенге шықты. Екі жыл бойы автор материалды жинап, мақсатты түрде жұмыс істеді. Суретшінің шығармашылығында бұл алдыңғы көрме тақырыптарынан ерекшеленетін үшінші жеке көрме. Ол сүйікті қаласына арналған жаңа суреттер топтамасы жинақталған 160-тан астам жұмыс ұсынды. Бұл шағын скетч - суреттер, акварельді сызбалар, монохромды классикалық түрдегі графикалық суреттер, көркем майлы бояумен жазылған кенептер, миниатюралық портреттер және қалалық сюжеттік пейзаждар.

Көрмеге 70-тен астам адам қатысты.

22 қарашада Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Степан Бабийдің **«Табиғатпен қиялдар»** атты жеке көрмесі ашылды.

Суретшінің алтыншы жеке көрмесі 75 жылдық мерейтой қарсаңында ашылды. Осы оқиғамен оны құттықтауға достары, суретшілер, әріптестері, туған-туыстары келді. Шығармашылық вернисаж «Беби-шлягер» эстрада-лық студиясының құттықтауымен ашылды.

Көрме бейнелеу өнерінің әр түрлі бағыттарын біріктірді, оның ішінде кескіндеме, тамыр пластикасы, сәндік-қолданбалы шығармашылық жұмыстары - маскалар, ұлу қабыршағынан жасалған бұйымдар, кашпо. Оларды бір ортақ тақырып - табиғат пен адамдар біріктірді.

28 қарашада Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күніне арналған «Есте қалған тарих» атты деректі ретроспективаның ашылуы өтті.

Ретроспектива Қазақстан Республикасының тарихындағы маңызды оқиғаларды – егемендікке ие болуды, Президенттің алғашқы демократиялық сайлауын, Тәуелсіздік туралы жариялауды бейнелейтін бірегей фото және құжаттық материалдарды ұсынады.

Мұрағаттық материалдың ерекшелігі оның өлкетану тұрғыдағы сипаты. Экспозицияда алғашқы сайлау қарсаңында шыққан газеттер, кандидат Н. Ә. Назарбаевтың сайлау алды бағдарламасы жазылған плакаттар, Теміртау қаласының тұрғындарына және Қарағанды металлургия комбинатының жұмыскерлеріне Н. Ә. Назарбаевтың кандидатурасын қолдау туралы насихат қағаздары және 1991 жылғы 1 желтоқсандағы алғашқы демократиялық сайлаудың сайлау бюллетені орын алды.

Экспозицияның алғашқы қонақтары Теміртау қаласының жоғарғы политехникалық колледж студенттері мен БАҚ өкілдері болды.

20 желтоқсанда Теміртау тарихи-өлкетану музейінде "Т-Арт" қалалық суретшілер клубының "Трэвел - Арт" есеп беру көрмесі өтті.

Қалыптасқан дәстүр бойынша суретшілер тақырыптық көрме ұсынды. Бұл жолғы суреттер шығармашылық саяхатқа шақырады. Суретшінің көзқарасы қарапайым адамдармен салыстырғанда ерекше. Ол басқалардың байқамағанын көріп, оны кенепте бейнелейді.

Осылай Н. Пашкованың арқасында қонақтар Афина, Бангкок, Брюссель, Тбилисиде болды. Лазариди Валентин және Е. Корягинаның арқасында Е. Прага және Дрезденге барып қайтты. Ал Ю. Пильтихин Париж, Мәскеу және Лондонды көруге мүмкіндік берді. Г. Комарова, В. Садовский және Г. Малярова өз жұмыстарында туған жерлерін бейнеледі. Е. Малецкаямен Екатеринбург көшелерін аралауға болады. Ал Х.Мұстафина құрған ертегі қаласы, Л.Эслидің өткен күндерінің көлеңкелері сияқты, барлығын таң қалдырады.

Клуб қатысушылары елуден астам жұмыстарды ұсынды. Бұл кескіндеме жанрындағы суреттер және оларды жасау вариациялары - графика, коллаж, акварель, мүсіндік инсталляция, абстракция.

25 желтоқсанда Теміртау өлкетану музейінде «Ай жәдігері» жобасы аясында кезекті бірегей жәдігердің тұсаукесері өтті.

Бұл жолы біз келушілердің назарына соғыстан кейінгі жаңа жылды мерекелеуге шығарылған «Жаңа 1946 жылмен!» деген құттықтау ашық хатын ұсындық.

Құттықтау ашық хат 1945 жылы Ленинград қаласынан (Санкт-Петербург қ.) Самарканд кентіне Колесовтардың отбасына жіберілді.

Жөнелту мәтіні 1917 жылы күші жойылған реформаға дейінгі кирилицада жазылған. Бұл дегеніміз, Қазан төңкерісіне дейін білім алған КСРО азаматтарының көпшілігі сол уақытта осы әліппені қолданған.

Алушының мекен - жайы - Самарқанд кенті, ашық хат жеткізу уақытына қарай, Теміртау қаласына (1945 жылдың 1 қазанында) өзгертілген еді. Ленинградтықтар бұл жаңалықтан беймәлім болғаны айқын.

Тілектерден басқа, ашық хатта туған адамның майданнан оралғаны туралы хабар бар - бұл 1945 жылы өмір сүргендер үшін ең қуанышты хабар болды.

Ашық хат құны - 1 рубль. Қара бидай ұнынан жасалған нан да осынша тұратын. Алайда, соғыстан кейінгі уақыттың қиындығына, қолданыстағы карточкалық жүйеге қарамастан, жаңа жылдық ашық хат сатып алынып, жіберілді.

Әрине, бұл кішкентай ғана почталық жөнелтілімді – жаңа жылдық ашықхатты зерделей отырып, танып-білуге болатын барлық тарихи фактілер емес.

2019 жылдың қорытындысы:

Жасалған экспозициялар жоспарға сәйкес, үнемі жаңа материалдармен толықтырылып отырды, көркем шешуі мүмкіндігінше жаңартылды, жаңа тақырыптағы экспозициялар пайда болды.

Сырттай экспозицияларда тасымалды фотопланшеттерді қолдану аудиторияның көлемін ұлғайтып, көзбен қабылдау деңгейін жақсартты.

Экспозициялардың техникалық жабдықталуы жетілдіріліп отыр, проекциялық жабдықтың көмегімен видео экскурсиялар жүргізілді, бірақ сонда да қазіргі заманға сай музей құрал жабдықтары қажет, әр залда материалды толық жеткізетін ғылыми – танымдық фильмдер көрсететін видео орталықтар болса дейміз.

4. Ғылыми - қор және есеп-сақтау жұмысы.

Есеп беру мерзімі ішінде музей қоры **354** экспонатқа толықтырылды. 2019 жылдың соңында экспонаттардың жалпы саны – **23 605**, оның ішінде **негізгі қор – 17 606**, **ғылыми-қосымша – 5999**.

Қорға келіп түскен құнды жәдігерлер:

- Екінші дүниежүзілік соғыс кезінде Жапонияның біріккен әскери-теңіз күштері матросының униформасының шалбары. Шалбарды музейге Орищенко Валентина Егоровна тапсырды. 1947 жылы оның анасы, Орищенко Мария Николаевна жапондық әскери тұтқыннан жаңа сауылған сиыр сүтін шалбарға алмастырған.
- Трамвай паркінің ардагерлері музейге сыйға тартқан алғашқы трамвайдың кілті. Комунистік Партияның Орталық Комитетінің №127 бұйрығымен және КСРО Министрлер Кеңесінің 1958 жылдың 31

қаңтарындағы бұйрығымен трамвай цехын ашу туралы шешім қабылданды. 1959 жылдың қыркүйегінде бірінші желінің трамвай жолдарының құрылысы аяқталды. 1959 жылдың 5 қыркүйегінде Теміртау қаласында алғашқы трамвай іске қосылды.

- 1955 жылы шығарылған «Минск Р-7-55» желілік лампалық үстел радиоласы қала тұрғынынан қалалық музейге сыйға тартылды.
- Веспасиан Рим империясының монетасы (б.з. 69-79 жж.). Монета музейге Ресей Федерациясының Белореченск қаласының тұрғыны Дуванов Валерий Федоровичтен келіп түсті.
- Рим империясының Антонин Пий императорының денарий монетасы (б. з. 138-161 жж.). Монета музейге Ресей Федерациясының Белореченск қаласының тұрғыны Дуванов Валерий Федоровичтен келіп түсті.
- Рим империясының Адриан Публия Элий императорының денарий монетасы (б.з. 117-138 ж.ж.). Монета музейге Ресей Федерациясының Белореченск қаласының тұрғыны Дуванов Валерий Федоровичтен келіп түсті.
- Рим империясының Солтүстік Септимий императорының денарий монетасы (б.з. 193-211 жж.). Монета музейге Ресей Федерациясының Белореченск қаласының тұрғыны Дуванов Валерий Федоровичтен келіп түсті.
- Рим империясының Траян императорының денарий монетасы (б. з. 98-117 жж.). Монета музейге Ресей Федерациясының Белореченск қаласының тұрғыны Дуванов Валерий Федоровичтен келіп түсті.
- Рим империясының Марк Аврелий императорының денарий монетасы (б. з. 161-180 жж.). Монета музейге Ресей Федерациясының Белореченск қаласының тұрғыны Дуванов Валерий Федоровичтен келіп түсті.
- Рим империясының Коммода императорының денарий монетасы (б. з. 180-192 жж.). Монета музейге Ресей Федерациясының Белореченск қаласының тұрғыны Дуванов Валерий Федоровичтен келіп түсті.
- Тымақ-қазақтың ұлттық бас киімі Қарағанды облысы Ақтоғай ауданы «Еңбек» совхозының тұрғыны Жаңагүл Тұрсынбаевадан сатып алынды.
- «Келі-келсап» - тары қауыздау үшін қазақтың ұлттық ыдысы Қарағанды облысы Ақтоғай ауданы Ақтоғай ауылының тұрғыны Торғай Ақпанбаевадан сатып алынды.
- «Атқа арналған қамыт (әбзел) Қарағанды облысы Ақтоғай ауданы Ақтоғай ауылының тұрғыны Жаңагүл Аманбаевадан сатып алынды.

Қордың ғылыми толықтырылуы келесі бағытта жүргізіледі:

- қала тұрғындары мен қонақтарынан кітаптар, архивтік деректер, музейлік заттар қабылдау.
- Музей қызметкерлерінің қалалық және облыстық архивтегі жұмысының нәтижесінде
- Теміртау қаласының қалыптасу кезеңдерін көрсететін тарихи және өмірбаяндық сипаттағы деректер жинау.
- жеке заттар мен жинақтарды сатып алу

Жөндеу жұмыстарына байланысты көптеген экспонаттар қайтадан өңделіп, жөнделді. Көрмелерде және басқа да жұмыстарда қолданылатын негізгі және ғылыми қосымша қор экспонаттарының саны – **11800**. Музей жұмысын насихаттау мақсатында экспонаттарды жинақтау және жинақтарды іріктеу үшін Теміртау музейінің жинақтарының тізімі құрылды. Негізгі қор цифрлі жүйеге енгізілді. Электронды тасымалдағышқа **7750** экспонат енгізілді. Жаңартуды талап ететін – **40** экспонат, жаңартылғаны - **70**. Жыл бойы жаңартылған экспонаттар көркем өнер, документалды және фото қорларына жатады.

Ай сайын қор қоймасын тазалау шаралары өткізіледі. Экспонаттарды құрғату және желпу бас қор сақтаушының белгілеген кестесіне сай орындалады

Қор қоймасы бірінші қабатта орналасқан. Бөлме екі есікпен жабдықтандырылған: темір және металл шыбықтан, терезесі металлмен жабылған және тор орнатылған. Жол картасы бағдарламасы бойынша жөндеу жұмыстары кезінде терезелер бекітілді. Көлемді экспонаттар металл стеллаждарда сақталады, нумизматика қоры – оргшыныдан жасалған кассеталарда немесе бөлінетіні бар қағаз конвертте, киімдер ілгіште ілулі бетінде. Қымбат металдан жасалған заттар металл сейфте сақталады.

2019 жылы құжат қорына арнайы шкафтар алынды.

Қор қоймасының жағдайын жақсарту үшін стационарлық күзетті сигнализация орнату қажет, реттеу жүйесі бар ылғалдылық көрсеткішті орнына келтіру керек. Қор экспонаттарының жағдайы – қанағаттандырарлық. Қор қоймасындағы жабдықтар нормаға сәйкес келмейді. Экспонаттарды сатып алуға, металл шкафтар орнатуға мақсатты қаржыландыру қажет.

5. Жаппай ғылыми-ағартушылық жұмыс.

Есеп беру кезеңі аралығында мұражайда **31 ашық іс – шара** өткізілді. Олардың жартысы ірі қалалық көрме болса, жартысы мемлекеттік мерекелер мен атаулы күндерге арналды.

9 қаңтарда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде дамуы шектелген балаларға арналған «Теміртау тарихы өз қолымызда!» атты зерттемелік іс-шара өткізілді.

Соңғы 5 жылда музейде мүмкіндігі шектелген жандармен жұмыс жасауға бағытталған **«Шексіз музей»** атты жоба жұмыс істейді. Жоба аясында қазақ халқының тарихын, мәдениетін және дәстүрін зерттеп тану мақсатында арнайы бағдарламалар құрастырылады.

Бұл жолы музейде қонақта «Теміртау қ. мүмкіншілігі шектелген адамдарға арналған мәдени-бейімделу орталығы» КММ тәрбиеленушілері болды. Дамуы шектелген балалар үшін музей әлемінің шекарасы кеңінен ашылды. Барлық жәдігерлер қол жетімді жерге орналастырылды. Қолмен ұстап көру

арқылы және интерактивтік аймақтардың көмегімен іс-шара қатысушылары Теміртау қаласының тарихын зерттеді.

Балалар Самарқанд елді-мекенінің тұрғындары Қоянды жәрмеңкесінде сатып алған тауарлармен танысып, оларды қолмен ұстап көрді, 30-60-шы жылдардағы жәдігерлерді көріп, Самарқанд елді-мекеніндегі өнеркәсіп нысандарының құрылысы туралы ақпарат алды. Зерттемелік бағдарлама қамшы өру, ағаш үтік – рубельдің күшімен үтіктеу, «достық қабырғасын» қалау сияқты интерактивтік кезеңдермен толықтырылды. Сонымен қатар, топта жұмыс жасау әдісі қолданылды: балалар Қазақстан Магниткасына аттану үшін комсомол жастардың шабаданын жинап, алғашқы құрылысшылардың шатырлы қалашығына орналасты.

Іс-шара барысында балалар Теміртау тарихы бойынша жаңа мәліметтермен танысып, ой-өрісін кеңейтіп, өзара қарым-қатынас қабілеттерін арттырды.

22 қаңтарда Теміртау өлкетану музейінде Самарқанд кентінің 110 жылдығына арналған «Тарих конструкторы» атты ғылыми-ағартушылық жоба басталды.

Жобаның ерекшелігі музей келушілерінің ғылыми – танымдық қызметіне мультимедиялық технологияларды, заманауи гаджеттерді (смартфондар, планшеттер) және месседжерлер бағдарламаларын енгізу болды.

Жобаның алғашқы қатысушылары № 6 мектептің оқушылары болды, оларға өткеннен жазылған хат тапсырылды, ол Самарқанд кентіндегі 1909-1945 жж. өмірдің егжей-тегжейлі сипаттамасынан тұрады. Ойын шытырманы – жоғалған фрагменттер-тек мәтіндегі сөздер ғана емес, экспозициядан табу керек жәдігерлер, оларды суретке түсіріп, мессенджердің көмегімен модераторға жіберу қажет. Эмодзи түрінде алынған фотосуреттің дұрыстығын растағаннан кейін ғана хаты оқуды жалғастыруға болады.

Міндет қиын болды! Өткен ғасырдың көптеген заттарын ұлдар мен қыздар естіген, бірақ оларды алғаш рет музейде көрді.

Бүгін Пономарев Александр, Гадеев Илья, Кириченко Ксения, Кушнарев Александр және Қырғызбаев Руслан өткен хаттарды қалпына келтіруге мүмкіндік алды!

Тарих пәнінің мұғалімі Г. М. Арингазинаға зияткерлерді дайындағаны үшін алғысымызды білдіреміз!

Ал музей өз сыныптастарымен, достарымен немесе өз бетінше «Тарих конструкторын» жинағысы келетіндерді күтеді.

4 ақпанда Теміртау өлкетану музейінде "Ауғаныстан жалынынан" атты интернационалистер-жауынгерлермен кездесу өтті.

Кездесу барысында интернационалист - жауынгерлер Ауғанстандағы қызмет жылдары туралы естеліктерімен бөлісті, душмандардың жауынгерлік іс-қимылдарының ерекшеліктерін түсіндірді, қатысқан операциялар туралы, өздерінің жауынгерлік жолдастары туралы айтып берді. Кездесу соңында, интернационалист-жауынгерлер өткізілген

кездесудің маңыздылығын атап өтіп, студенттерге Отан алдындағы борышын абыроймен атқаруға тілек білдірді.

21 ақпанда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде «Осы айдың жәдігері» атты жаңа жобаның ашылу салтанаты өтті.

Келешекте жоба жалғасын тауып, музей қорында жинақталған қаламыздың тарихымен байланысты, қаламыздың тұрғындары мен қонақтары сыйға тарту еткен ерекше жәдігерлерді көрсетеміз, әр ай сайын көрме жәдігері ауысып отырады.

Музейдің арнайы аймағында музей қорынан алынған ерекше, құнды көне жәдігер қойылды. Бұл - М. Әуезовтің Дүние жүзілік әдебиет кітапханасына енген, әлемнің 116 тіліне аударылған, 1942жылы қазақ тілінде жазылған 1945 жылы алғаш рет орыс тіліндегі аудармасы «Абай жолы» атты роман эпопеясы. Алғашқы екі том кітаптың басылымы шыққан соң М.Әуезов КСРО – мемлекеттік сыйлығының иегері атанды. 1959 жылы төрт том кітап баспадан шыққан соң Лениндік сыйлықпен марапатталды.

Бұл жәдігердің Теміртау қаласының тұрғыны мен байланыстыратын ерекше аңызы мен тарихы бар. Кітапты музей қорына Коломейченко отбасы 1986жылы сыйға тарту еткен. Коломейченко Сергей Макарович 1943жыл Самарқанд кентіне Қазақ металлургиялық зауытының құрылысына көшіп келген маман. Қарағанды металлургиялық комбинатының сұрыптау илектеу өндірісінің директор орынбасары болып жұмыс істеді. Кітапты 1946 жылы Теміртау қаласының кітап дүкенінен 16 рубль 50 копейкаға сатып алған.

Көрменің ашылуына қала тұрғындары мен БАҚ өкілдері қаттысты.

22 ақпанда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Теміртау қаласындағы неміс, корей және «Дуслық» татар ансамблінің - алғашқы этномәдени орталықтардың құрылғанына 30 жыл толуына орай "Дәстүр сақтаушылары" атты этномейрам өтті.

Музейдің көрме залы, этномәдени орталықтардың құрылу тарихы мен қызметі туралы толық ақпарат беретін, үш экспозициялық блоктан тұратын шығармашылық алаңға айналды. Блоктар сырмақтарда орналасқан, бұл қазақстан жері өз уақытында көптеген халықтар, соның ішінде неміс, корей, татар халықтары үшін екінші Отанға айналғанының белгісі. Экспозициялық фотоматериал бізді 90-шы жылдарға аттандырады, әлі күнге дейін жұмыс істеп отырған орталықтардың берік іргетасы дәл сол кезде қаланған. Фотосуреттерде бірінші басшылар, шығармашылық кездесулер, мерекелер, жұмыс сапарлары бейнеленген. Олардың қызмет ету географиясы - бұл тек Теміртау қаласы ғана емес, сонымен қатар Қарағанды өңірі, Алматы, Мәскеу, Қазан және тіпті шетелдік гастрольдер де бар. Олардың жетістіктері грамоталармен, кубоктармен, медальдармен бекітілген. Материалдық мәдениет дәстүрлі элементтері мен кестелері бар халық костюмі ерекше орын алатын қатарда көрсетілген.

Қонақтарды этномәдени орталықтардың өкілдері - неміс "Фольксштимме", корейлік "Кореяна" және "Дуслық" татар фольклорлық

ансамблі, қонақжайлық дәстүрлерді көрсете отырып, ұлттық әндермен, ұлттық тағамдармен қарсы алды.

Мерекеге "Мирас" колледжінің студенттері мен өз достарын мерейтоймен құттықтауға келген қаланың этномәдени орталықтарының өкілдері қатысты.

1 наурызда Теміртау тарихи-өлкетану музейінде Алғыс күніне арналған "Тағдыр" ақпараттық - мультимедиялық бағдарламасы басталды.

Бағдарлама форматы мультимедиялық технологиялар мен мұрағаттық құжаттардың түпнұсқаларын біріктіруге мүмкіндік берді: Қуғын-сүргінге ұшыраған, Теміртау қаласының суретші Н. Киселевтің суреттері, сондай-ақ қуғын - сүргінге ұшыраған Теміртау қаласының Құрметті азаматы, металлургия комбинатының ардагері И. А. Николаидидің; көп жылдар бойы ҚМК-да жұмыс істеген И. Н. Никурашенаның; 1931 жылы тәркіленіп, Қазақстанға, ІІХК нөмірлі кенттерінің біріне жер аударылған отбасының мүшесі М. П. Хилованың, "АЛЖИР" тұтқыны Гертруда Платайстың күнделік-естеліктері.

Ақпаратты қабылдау үшін фильм үзінділері эмоционалды фон берді, онда біздің ел тарихының қайғылы беттерінің бірі бейнеленген, жер аударылған адамдардың қайғылы тағдыры туралы баяндайды. Бұл адамдар өмір бойы оларды паналаған қазақ халқына деген алғыстарын өз жүректерінде сақтап қалды. Олар үшін Қазақстан "кіші Отанға" айналды.

14 наурызда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде жаңа форматта іс-шара өтті. Бұл музейлік тимбилдинг.

"Тимбилдинг" аудармасында "команда құру" дегенді білдіреді және әдетте корпоративтік іс-шараларды өткізуде пайдаланылады. Музейлік тимбилдинг - бұл команданың интеллектуалдық және басқа да жағынан толық бірігуі. Қала жастары бірінші музейлік тимбилдингке аса қызығушылық танытып, қатысуға асықты.

Бұл іс-шара ХХІ ғасырдың балаларына арналған, өйткені олар үшін тарихи суреттер құпияға толы. Қатысушылар ХХ ғасырда не болғанын түсінуге тырысты, бірақ мұны тек командамен ғана шешуге болады.

Қатысушылар уақытқа 6 чекпоинттан (бақылау нүктелері) өтті, онда әр түрлі тапсырмаларды орындады.

Бірінші чекпоинтте арқан тұзағы ұсынылды, онда қатысушылар музей жәдігерінің бөлшектерін жинап, олардан механикалық ет тартқышын жинап, оның жұмысын көрсетті. Бұл тапсырманы орындағаннан кейін келесі бақылау нүктесіне қол жеткізді.

Бағыт бойынша келесі чекпоинтте командалар жұмбақтар шешті, ал болжамдарды тимбилдинг үшін "арнайы құрылғы" көмегімен жазып алды. Жазу құрылғысынан кейін қатысушылар оны синхронды түрде қозғап, қағаз бетінде болжам жазып берді.

Келесі бақылау нүктесі этнографиялық сипатта болды, бірақ тимбилдинг тапсырмасы болып қалды. Командалар үлкен қамшы өрді. Қатысушылардың бір бөлігі болашақ қамшының сабын ұстап, қалғандары

қолдарына бекітілген үш метрлік лентаны өрді. Команда тапсырмасын орындап, "Қала тарихы" залында орналасқан келесі чекпоинтке көшті.

Қатысушылардың міндеті - кірпіштен қабырға тұрғызу. Барлық құрылыс процесі соқыр тәуекелмен өтті. Қатысушылардың дауыстық командасы бойынша тиеу алаңына дейін жетіп, құрылыс материалдарын (кірпіш) зембілге салып, оны құрылыс алаңына тасып, олардан қабырға тұрғызды.

Келесі чекпоинтте командалар атақты картиналардың пазлын жинады - Ф. Решетниковтың "Тағы да екі" және Б. Кустодиевтің "Шәй ішіп отырған көпес әйел". Пазлды таяқшалардың ұшына бекітілген ілгектердің көмегімен бүктеді. Тек осылай ғана музейлік тимбилдингте әлемдік шедевр құруға болады.

Келесі чекпоинт қатысушылардың алдына, қырықбуын сияқты жылжи отырып, тарихи костюм жинау міндетін қойды.

Командалардың рюкзактарында барлық чекпоинттерді өте отырып, 6 сандық белгі жиналды. Жарыстың бастауына қайта оралып, қатысушылар фотосуретте бейнеленген оқиғалар тізбегін қалпына келтірді.

Музей тимбилдингінің тұсау кесері сәтті өтті.

11 наурызда Теміртау тарихи-өлкетану музейінде "Наурыз оқиғалары" тақырыбында үлкен қуыршақ қойылымы өткізілді

Музей қуыршақтар театрының басты кейіпкерлері Қарашаш, Айбатыр және Лан қуыршақтары Наурыз мейрамын мерекелеудің дәстүрлері туралы әңгімеледі:

- Дәстүрлі дастархан жайды;
- Наурыз көже дайындады;
- "Белкөтерер", "Ұйқы ашар", "Селт еткізер", "Шашу", "Бата" сияқты салт-дәстүрлермен таныстырды;
- "Айтыс" ән сайысын ұйымдастырып, "Наурыз жұмбақ" жарысын өткізді;
- "Асық", "Арқан тартыс", "Қол күрестіру" ұлттық ойындарын ойнады;

Көрініс барысында келушілер көненің көзі саналатын музей жәдігерлерін көрді.

18 наурызда Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде Наурыз мерекесі қарсаңында "Музейлік этнографиялық аукцион" атты интеллектуалдық ойын өтті.

Мұндай ойын түрін музей алғаш рет сынақтан өткізді.

Аукцион сауда-саттық пен сатып алуды білдіреді, қатысушыларға музей ақшасы ұсынылды. Әр команда 100 музейлік ақша алды.

Ойын бірнеше кезеңнен өтті. Бірінші кезеңде интеллектуалдық саудаға торсық, ерлердің кісе белбеуі, үзеңгі, қамшы сынды раритетті этнографиялық заттар қойылды. Олар қара жәшікке жасырылды. Лот ұтып алу және қара жәшікте не жасырылғанын табу құқығы ең көп музейлік ақша төлеген командаға берілді.

Кезеңдердің бірі Ақыл ойыны принципі бойынша өткізілді. Қатысушыларға "Қолөнер", "Киіз үй", "Дәстүрлер", "Үй бұйымдары" тақырыптары бойынша сұрақтар ұсынылды. Сұрақ бағасы күрделілікке байланысты болды.

Балалар өз білімдерін "Ұлттық ою-өрнек" лотында көрсетті.

Ойынға қатысу үшін музейге тұрақты келушілер мен алғаш рет келгендерде шақырылды. Олар "Мирас" колледжінің студенттері мен Политехникалық колледждің студенттері болды. Ойын қызықты өтті. Балалар жақсы білімдерін көрсетті.

Шамалы ғана айырмашылықпен "Мирас" колледжінің студенттері жеңді. Оларға диплом және әр қайсына музейге келу үшін 10% жеңілдікпен сертификат тапсырылды.

8 сәуірде Теміртау тарихи-өлкетану музейінде Ғарышкерлер күніне арналған "Ғарыш айлағы" интерактивті-танымдық экскурсия өткізілді.

Интерактивті экскурсия барысында экскурсанттар ғарыш тереңдігін игеру тарихын зерттеуден және ғарышты алғашқы ашушылармен танысудан басталған ғарышқа қызықты саяхат жасады.

Мультимедиялық форматтың көмегімен балалар центрифуганың, термокамераның, сурдокамераның, Хилов әткеншектерінің жұмысын көрді және тіпті "Барани креслосы"аналогында сынақтан өтті.

"Қара жәшіктің" құпиясын тауып, оларға стильді скафандрды, сынақшы ұшқыштың шлемін кию және ғарыштық жеңілдікке жақындатылған жағдайдағы тағамды көру мүмкіндігі түсті.

22 сәуірде Қазақстан халықтарының Бірлігі Күніне орай Теміртау тарихи-өлкетану музейінде «Жалпылық әртүрліде» тақырыбында қызықты этнографиялық ойын-саяхат өтті.

Экскурсия барысында балалар көп нәрсеге үйренді, мысалы:

- Жүнді өңдеуді - тазалап, тарауды, жүннен жіп дайындауды;
- Татар костюмінің элементі алжапқыштың үлгісін жасап көрді;
- ұлттық тағамдар дайындады: қазақ бешбармағы, өзбек палауы, татар тағамы чак-чак;
- Басқұр тоқыды;
- музыкалық аспапты оның дыбысталуы бойынша анықтап көрді;
- ұлттық ойындар ойнады: "күміс алу", "ок теракми, кук терак", "капчык йөгереш" және т. б.

24 сәуірде Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейінде ақын Т. Ю. Дубовскаяның "Доптар, классиктер, секірмелер" атты мерей тойлық кеші өтті.

Іс-шара сұхбат алу форматында өтті. Татьяна Дубовская өзін поэтикалық арнаға бағыттаған аян беретін түс көргені туралы айтты. Қонақтар ақынның әдеби шеңберде берілген құпия есімі туралы білді. Сондай-ақ, балалар өлеңдерінің жазуылу мәнерінің құпиясымен танысты.

Экспозицияда ұсынылған музей жәдігерлері ақынның өлеңдерін жандандырды, Т. Дубовскаяның өмірбаяны, әдеби шығармашылығы мен жетістіктері туралы баяндады.

Мерейтой кешінде "Магнит" әдеби бірлестігінің теміртаулық ақындары қатысты, олар Т. Дубовскаяның өлеңдерін оқыды, ал "Надежда" тобы, әншілер Александр Шматенко мен Дана Хасенова оның өлеңдеріне жазылған әндерді айтты.

30 сәуірде Теміртау тарихи-өлкетану музейі Қазақстан халқының бірлігі күніне орай «Орыс костюмінің ғасырлық дәстүрі» атты іс-шара өткізді.

«Ұлттық костюмнің тарихы» жобасы аясында жыл бойы ғылыми-зерттеу жұмысы жүргізілді, соның арқасында ХХ ғасырдың басындағы Самара губерниясының орыс әйел костюмі қайта жаңартылды. Ол орыс ұлттық киімінің тұтас бейнесін көрсетуге мүмкіндік берген дефиледе ұсынылды.

Осы жобаның аясында 4 жыл ішінде жасалған жұмысты еске сала кетсек, әр жыл сайын «Халық костюмі» тақырыбындағы дефиле форматында өткізіліп отырған қызықты да мазмұнды іс-шаралар болды. Музей подиумында қазақ ерлер және әйелдер киімдері, сондай-ақ поляк, неміс, грек киімдерінің үлгілері көрермендердің назарына ұсынылып, көңілдерінен шықты.

Дефиле-көрсетілімге орыс халқының ұлттық әйелдер костюмінің алуан түрін көрсеткен «Берегиня» орыс этно-мәдени орталығының өкілдері қатысты.

17 мамырда Халықаралық музей күніне орай Теміртау тарихи-өлкетану музейінде "Жәдігер салтанаты. Тарих әуені" атты музейлік мереке өтті.

Жәдігер салтанаты мерекесінің басты кейіпкері - музыкалық аспаптар - олардың айналасында барлық негізгі іс-әрекет жүргізілді.

"Руханият материалдықта" деп аталатын экспозициялық алаңда Теміртау және облыстық тарихи-өлкетану музейлерінің қор коллекциясынан, сондай-ақ жеке коллекциядан тұратын бірегей жәдігерлер ұсынылды.

Мерекеге келушілер қазақ, татар, өзбек, орыс, грек халықтарының мәдениетінің көрсеткіші көне құралдарды көрді. Сондай-ақ оркестрлік-ішекті, үрмелі, соқпалы аспаптар да болды.

Ғ. Жұбанова атындағы өнер мектебінің кәсіби оқытушылары домбырада, қобызда, балалайкада, шулы аспаптарда ойнап, өнер көрсетті.

Көркем сурет мектебінің оқушылары екі сағат ішінде қобыздың әуенінен естіген әсерлерінің негізінде картиналар жазды.

Музей алдындағы алаңда 7 шығармашылық алаң жұмыс істеді.

Мерекеде 150-ден астам қонақ болды.

1 маусымда Теміртау тарихи-өлкетану музейінде екі апта бойы «Ұлы даланың 7 қыры» атты қызықты ойын-саяхат өтті.

Балалар музей жәдігерлерін пайдалана отырып, белгіленген аймақтарда төмендегідей іс-әрекет жасай алды:

- археологиялық қазба жұмыстарын жүргізіп, «Алтын адамның» элементтерін жинады;
- өздері «Алтын адамға» айналды;
- қоланың құрама элементтерін білді;
- аңшы құстармен аң аулады;
- Ұлы Жібек жолымен өтіп, ежелгі Отырар, Түркістан, Алматы қалаларының құпияларын ашу
- пиктографиялық жазу, руникалық жазу, арабша тоқу арқылы өткен өмірге аттанып, ескі қаламды пайдалана отырып, мәтін жазды.

10 маусымда Теміртау музейінде мектеп жанындағы лагерьлерге саяхат-ойын басталды.

Салда саяхат жасай отырып, кедергілерді жеңе отырып, жас теңізшілер «Қарақшылар аралына», «Жұмбақ аралға» және «Қазына аралына» тап болып, келесі кейіпкерлермен кездесті:

- қарақшылар капитаны Джек Воробей
- ертегі кейіпкері Әли-баба
- жабайы Жұма

Аралдарға саяхат жасай отырып жас теңізшілер:

- Джек Воробейдің командасына қатаң іріктеуден өтті;
- капитанның аксессуары бар жұмбақ қорапты тапты;
- сиқырлы сөзді жаттап, ұрланған алтынға толы сандықты ашты;
- қарақшыларға айналды;
- от жағып, жануарларды аулауды.

Әрбір орындалған тапсырма үшін жас теңізшілер кеменің бөлшектерін алып өз кемелерін құрастырды.

12 маусымда қалалық тарихи-өлкетану музейі алдындағы алаңда «Музей қалашығы» атты дәстүрлі қалалық мереке өтті. Бұл жолы ол Жастар жылына арналды.

Алты сағат ішінде қала қонақтары Жастар планетасымен саяхаттады. Саяхаттың Смарт-картасын ала отырып, олар 12 шығармашылық аймақ бойынша қозғалып, музей жәдігерлері арқылы қызығушылықтарымен, жастардың өмірімен танысты.

Қатысушылар жоғалған артефактілерді тауып, 1000 сирек кездесетін қызғалдақ отырғызды, өткен өмірдегі гаджеттер туралы білді, алма бағын жасады, сәттілік символы "тарих дөңгелегі" жасалды, Тілек ағашына тілектерін білдірді, Тарихи фотоөзгерістерді шеше алды, өздерінің зияткерлік және спорттық дағдыларын көрсетті.

Музей қалашығында барлығы 1300-ден астам адам болды.

21 маусымда Теміртау тарихи-өлкетану музейі «Рухани жаңғыру» мемлекеттік бағдарламасы аясында «Орталық Қазақстанның үлкен металының бастауы» ғылыми-зерттеу жобасының бірінші кезеңін жүзеге асырды.

Ежелгі металлургиялық технологияларды қайта құру және моделдеу бойынша эксперименттік жұмыстарды жүргізу мақсатында қола және ерте темір дәуіріндегі Алат металлургтерінің ежелгі қонысына кент тауларына ғылыми-тәжірибелік экспедиция жүргізілді.

Экспедицияға қатысушылардың құрамына музейдің ғылыми қызметкерлері, археологтар, инженер-металлургтер, кәсіби суретшілер, фото және бейнеоператорлар кірді.

Экспедиция барысында қойылған мақсаттар мен міндеттер жүзеге асырылды:

- ерте темір дәуірінің пеші сәтті қайта жаңартылды, металды балқыту жүргізілді және одан әрі ғылыми зерттеу үшін қожтемір алынды;
- қола дәуіріндегі пеш қайта жаңартылып, қола балқытылды;
- керамиканы күйдіру бойынша эксперимент жүргізілді;
- «Ежелгі металлургтер қонысы» тарихи қайта құру аймағы мен кітап-альбомын жасау үшін фото материалдар мен құжаттық хроника жинақталды;
- ежелгі металлургтер қонысының қызметі мен тарихи өткен өмірін визуализациялау және картиналар жасау үшін көркем суреттемелер, эскиздер жасалды.

2 тамызда Air-экскурсия өткізілді. 1959 жылға қарай Теміртау қаласына Қазақстан Магниткасының құрылысына бүкіл елден 20 мыңнан астам бозбалалар мен қыздар келді. Жұмысқа келген жастардың 2 мыңнан астамы шатырлы қалашыққа орналастырылды. Антисанитария, тамақ пен ауыз судың тапшылығы, жұмыстың жиі тоқтап қалуы, қылмыстың өсуі құрылысшылардың ортасында жаппай көтеріліске алып келді.

Қайғылы оқиғаның 60 жылдығына орай, Теміртау музейі air-саяхат ұйымдастырды. Музей қызметкерлері «ТТК» журналистерімен бірге қала көшелерімен жүріп-өтіп, қала тұрғындары арасында сауалнама жүргізді. Тәртіпсіздік туралы білмеген адамдарға ,фотосуреттер мен құжаттар көрсетіліп, осы оқиғалар туралы айтылды. Кейбір қала тұрғындары, керісінше, сол үрейлі күндер туралы өз естеліктерімен бөлісті.

Air-экскурсияға қатысушылар Теміртау тарихының фактілеріне үлкен қызығушылық танытып, ертелі -кеш Теміртау картасында тарихи орындар мәңгі қалатынына үміт білдірді.

"Соттар және сот төрелігі" деп аталатын бөлімде экскурсанттар ашық сот отырысының қатысушылары болады.

28 тамызда Конституция күні қарсаңында ҚР Ұлттық гвардиясының 5516 әскери бөлімінде "Тәуелсіздік тірегі - Ата - Заң" мультимедиялық бағдарламасының тұсаукесері өтті.

Мультимедиялық мүмкіндіктердің арқасында 5516 ә/б әскери қызметшілері XV - XVIII ғасырлардан басталып ғасырлар тереңіне кететін "Қасым ханның қасқа жолы", "Есім ханның ескі жолы" және Тәуке ханның "Жеті жарғы" заң жинақтары арқылы Қазақстандағы конституционализм идеясы туралы баяндайтын фотосуреттермен, архивтік құжаттармен таныса алды.

Бұл мағынада Алаш конституциясы (жоба) елеулі құбылыс болды. Мультимедиялық бағдарламаны бес жазылған Конституция туралы, оның ішінде қазіргі қолданыстағы - 9 бөлім мен 98 баптардан тұратын 1995 жылғы Конституция туралы, Қазақстанның конституциялық құрылысының тарихы туралы баяндайтын құжаттық материалдар толықтырды.

1 қыркүйекте Теміртау тарихи-өлкетану музейінде "Саналы ұрпақ - болашаққа бағдар" атты танымдық сабақ өткізілді.

Музейдің әрбір залы Конституцияның бір бөліміне айналды.

Кіріспе бөлімі XV - XVIII ғасырлардан бастап ғасырлар тереңіне кеткен Қазақстандағы конституционализм идеясы туралы әңгімелейді: "Қасым ханның қасқа жолы", "Есім ханның ескі жолы" және Тәуке ханның "Жеті жарғысы".

Одан әрі Конституцияға саяхат жасай отырып, "Жалпы ережелер" аймағына түсеміз мұнда мультимедиялық бағдарлама мен филвордтардың көмегімен экскурсанттар мемлекеттік басқару формасымен, Астанамен және оның мәдени нысандарымен, ҚР рәміздерімен танысады.

"Адам және азамат" деген бөлімде конституцияның бірнеше баптары қаралады:

- Әр азаматтың міндеті өз Отанының тарихи мұрасын қорғау - археологиялық қазбалар арқылы біздің Сарыарқа өлкесінің қалыптасу бастауын табады, Орталық Қазақстанның киелі жерлеріне: Алаш хан кесенесіне, Беғазы археологиялық кешеніне барады, Теректі Әулие петроглифтерімен танысады ;
- Табиғатты қорғау туралы баптың бөлігінде аң аулау ережелерімен танысып, нағыз "Құсбегі" атанады;
- Мамандық таңдау еркіндігіне ие бола отырып, қаланың атақты адамдары туралы, олардың өлкенің дамуына қосқан үлесі туралы біледі.

" Парламент " бөлімінде ойын түрінде заң шығару функцияларын жүзеге асыратын Республиканың жоғары өкілді органымен танысады.

1 қазанда Қала күніне орай "Рухани жаңғыру" мемлекеттік бағдарламасы аясында "Орталық Қазақстанның үлкен металының қайнар көзі" ғылыми-зерттеу жобасының қорытындысы бойынша Музей форумы өтті.

Форум форматында музей алдындағы алаңда "Жауыртау қыстауы", "Алғашқы құрылысшылар вагоншасы" "Металлургтер монументі" иинсталляциясы тақырыбында тарихи қайта жаңғырту аймақтары жұмыс істеді.

Қызыл таспаны кесіп, салтанатты жағдайда "Ерте темір дәуіріндегі металлургтер қонысы" тарихи қайта жаңғыртудың жаңа, тұрақты әрекет ететін аймағы ашылды. Бұл металл балқыту пеші, ағаш көмірді жағу ошағы және тұрғын үй-тұрмыстық қалқаны бар өндірістік металлургиялық алаң.

Музей форумы бағдарламасында ғылыми-практикалық конференция өтті, онда "Орталық Қазақстанның үлкен металының қайнар көзі" ғылыми-зерттеу жобасының қорытындысы шығарылды.

Конференция жұмысына археологтар, тарихшылар, инженер-металлургтер, Облыстың музей қызметкерлері, жоғары, орта оқу орындарының және қала мектептерінің оқытушылары, ҚМИУ студенттері, қаланың шығармашылық интеллигенциясы қатысты.

Ашылу рәсімінде Теміртау қаласының әкімі Ғ. Ә. Әшімов, "Қарағанды облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасы" ММ басшысы Е. М. Ағымбаев сөз сөйледі. Конференция спикерлері археология профессоры С. Ұ. Жауымбаев, доцент, инженер-металлург Ж. Қ. Аманжолов, музей директоры Н. Д. Скорикова баяндама жасады.

Конференцияда жоба аясында түсірілген ғылыми-деректі фильмнің тұсаукесері және баспа өнімдері - кітап-альбом, ашық хаттар жинағы, "Суреттердегі тарих" атты кітап жинағы таныстырылды.

Конференцияға қатысушылар Алат -2019 қонысына ғылыми-зерттеу экспедициясы нәтижесінде жиналған археологиялық артефактілер, альбом –кітапқа енген суретшілер салған суреттер, қола және ерте темір дәуіріндегі пештердің макеттері қойылған экспозициямен танысты.

Музей форумының қонақтары комбинатқа экскурсия ұйымдастырған жоба серіктестерінің арқасында "АрселорМиттал Теміртау" АҚ заманауи металлургиялық өндірісті де тамашалады.

Форумға барлығы 1500 мыңнан астам адам қатысты.

14 қазанда Теміртау қаласының 74 жылдығына орай "Тарихи сәйкессіздік" атты виртуалды жобаны іске асырылды.

Жоба аясында танымалды он-лайн платформаларда музей тарихи суреттерді орналастырды, бұл суреттерге графикалық редакторлардың көмегімен дәуірге сәйкес келмейтін элементтер қосылды. Әр жұмбақ -сурет Теміртау қаласының тарихынан қызықты фактілер туралы баяндайтын ақпараттық блокпен сүйемелденді.

Жобаға қатысушылардың, әлеуметтік желілерде музейге жазылғандардың міндеті ұсынылған суретке талдау жасап, сәйкессіздікті анықтау болды.

Жоба әрекет еткен сәттен бастап музейдің интернет-парақшаларына 34 000-нан астам адам кірді, Мұрағат суреттеріне күн сайын 20-дан кем емес адам түсініктеме берді. Теміртау музейінің парақшасына жазылғандардың саны бірнеше есеге артты.

Жобаның арқасында Теміртау қаласының тарихынан 30-дан астам қор фотосуреттері мен қызықты фактілер жарияланды.

18 қазанда Рухани келісім күні аясында «Толеранттылықта шек жоқ» атты тренинг өтті.

«Мирас» колледжінің студенттері қатысты. Оларға тренинг барысында өз тұлғасының діни төзімділік деңгейін анықтау міндеті қойылды. Бұл міндетті шешу үшін балалар діни сауаттылық мәселелерінде өз білімдерін көрсетуі тиіс рөлдік жағдайларға түсті. 60 - тан астам жәдігер бар «Діни ғибадат заттары арқылы дін тарихын тану» залында балалар бұл жәдігерлермен, оның ішінде қасиетті Құран, Киелі кітаптармен жұмыс істеді. Тренинг соңында әр қатысушыға жағымды діни толерантты мінез-құлықты қалыптастыру үшін ұсыныс берілді.

1 қарашада ақын Григорий Григориадидің 95 жылдығына арналған «Естегі таңбалар» атты еске алу кеші өтті. Қазақстан жазушылар Одағының мүшесі, ҰОС ардагері Г. Ф. Григориади 1975 – 82 жылдары теміртаулық «Магнит» әдеби бірлестігінің, «Взлет» балалар шығармашылық тобының, авиамоделистер үйірмесінің жетекшісі болды.

Ақынның мерейтойының құрметіне музей қорынан Григориади отбасының жеке мұрағаттарынан фото - және құжаттық материалдар, қолжазбалар, жұмыс материалдары, кітаптар және ақынның жеке заттары көрсетілді. Кездесуге Г. Григориадидің достары, әріптестері мен шығармашылығына табынушылар келді.

Кездесу сценарийі «Шаңырақ» волонтерлік орталығының ұлдары мен қыздары оқыған ақынның өмірбаяндық өлеңдерінің негізінде құрылды. Ақынның қуғын-сүргінге ұшыраған отбасы туралы естеліктер, сезімін қорқыныш сезімін жеңу мен соғыстағы жауынгерлердің ерлігі туралы, махаббат, достық туралы ойлар, өлімнен ешқайда қашып құтылмайтын туралы, адамнан кейін қалатын із туралы өлеңдер жас оқырмандар мен қонақтардың жүрегін қатты тебіrentті.

11 қарашада Ұлттық валюта күніне орай "Тарихи монополия" атты экономикалық ойын өткізілді.

Ойын барысында қатысушылар кәсіпкерлік негіздерін игерді. Бизнес-топтарға бөліне отырып, жеребе арқылы қандай биржаға барып ақша табуды және қандай бизнес ашуды анықтады: мысалға ат қора, тігін ательесі, таверна немесе кір жуатын орын. Биржадағы жұмыс шаңды емес, тек миды істетсең болды, түрлі дәуірдегі төлем ақыларын табасың: қабыршақтар мен темекі, КСРО бондары.

Қазіргі заманда мұндай валюта музейде ғана қабылданады. Сондықтан айырбастау пунктінде теңгеге айырбастау жүргізілді. Бастапқы капиталды қалтаға салып, тарихи дүкенге аттанды. Мұнда кез келген талғамға қарай және әмиянның мөлшеріне қарай тауарлар бар! Өз кәсіпорнына қажетті құрал-жабдықтар сатып алып, кәсіпкерлігін ресімдеп, салтанатты түрде ашты! Ал жеңімпаздар сыйлықтарға ие болды!

10 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күніне орай «XXI ғасыр жастары» атты шығармашылық кездесу өтті.

Бұл кездесу әр түрлі салада - спортта, музыкада, билерде үлкен жетістіктерге жеткен жастарды жинады. Оның қатысушылары: Дорофеев Никита - Азия чемпионы, каратэден Қазақстан чемпионы, Сабирова Дания

– «Эстрадалық вокал» номинациясы бойынша халықаралық және республикалық конкурстардың жеңімпазы, Щербина Василий - Азия чемпионы, пауэрлифтинг бойынша Қазақстан Республикасының чемпионы, жатып сығымдаудан Азия рекордшысы, Панченко Роман - спорттық би бойынша республикалық және облыстық чемпионаттардың жүлдегері, Поиграй Анастасия - Азия чемпионы, пауэрлифтинг бойынша Қазақстан Республикасының чемпионы,

Кездесу форматында - батырлар өз жетістіктерінің құпиясымен бөлісті.

Бұл балалардың жеңістері мен жетістіктерінің айқын дәлелдейтін экспозиция құралды, онда әрбір батыр туралы материалдар - фотосуреттер, дипломдар, медальдар, кубоктар көрсетілді.

23 желтоқсанда «Үлкен металдың қайнар көзі» жобасы аясында Қазақстанның қара металлургиясының тұңғышы, Қазақ металлургия зауытының іске қосылуының 75 жылдығына арналған «Алғашқы құрыш» атты кездесу-еске алу кеші өтті.

1944 жылдың 31 желтоқсанында Қазақстан даласындағы шағын зауыт алғашқы тонна болатты құйды, болат майдан қажеттілігіне, соғыстан қираған шаруашылықты қалпына келтіруге аттанды. Дәл сол кезде металлургтер қаласы ретінде Теміртау тағдыры анықталды.

Қазақ зауыты болатшылар мен прокатшылардың бірнеше ұрпағын тәрбиеледі, олардың көпшілігі алғашқы Қазақстандық металлургтердің қиындықтары мен жеңістері туралы естеліктерімен бөлісуге келді.

Болатшылар М. Жәнібеков, В. Коваленко, мартен цехының бастықтары А. Берг, У. Ғабдуллин зауыттың көп ұлтты ұжымы туралы, Отан үшін еңбектің маңыздылығы және үлкен металдың қайнар көзінде тұрған адамдар туралы әңгімеледі.

Ардагерлер мен жүргізушінің әңгімесі музей қорынан алынған фото және құжаттық хроникамен толықтырылды. Кездесуге қатысушылар қорғаныс көзілдіріктері мен алғашқы болат балқытушылардың арнайы киімдерін, металлургтердің еңбек марапаттарын, алғашқы қазақстандық болат құймаларын тамашалай алды.

Ардагерлер мен қала тұрғындарын «АрселорМиттал Теміртау» АҚ-да жұмыс істейтін «Нұр Отан» партиясы филиалының төрағасы А. Алпыспаев құттықтады.

25 желтоқсанда «Креативті Жаңа жыл» жобасы аясында «Сиқырлық аймағы» музейлік әлемге енгізілу өтті.

Іс-шара барысында қонақтар «Әжемнің жаңа жылы» қайта қайта құру аймағында болып, қор заттары арқылы ХХ ғасырдың ортасының жаңа жылдық интерьерін тамашалады.

«Жаңа жылдық ертеңгілік» аймағында маскарадтық костюмдер мен маскалардың тарихи коллекциясы ұсынылды.

«Бір күні жаңа жылда» аймағы геометриялық шыршалардан құрылған. Бұл шыршаларда Теміртау қаласы тұрғындарының жаңа жылдық фотосуреттері бекітілген ерекше ойыншықтар орналасқан. Бос

ойыншыққа әрбір келген адам өзінің Жаңа жылдық фотосуретін жапсыра алады.

Киіз үйдегі дастарханда әр түрлі елдердің жаңа жылдық дәстүрлері жазылған кеселер жинағы орналасқан.

«Ойыншық эволюциясы» экспозициялық аймағында ХХ ғасырдың 1950-1980 жж. аралығында шығарылған 18 қорда сақталатын ойыншықтар ұсынылды.

«Ғайып болу» ойын аймағында маскарад киімдерін тиісті жәдігерлермен салыстыру ұсынылды.

Қонақтар үшін «Мен - ең тамаша сыйлықпын», «Аяз ата шанасы», «Шабыт», «Қысқы кеш» сияқты 4 фотоаймақ жұмыс істеді.

Жыл қорытындысы бойынша жаппай ғылыми ағартушылық жұмыс ойдағыдай өтті деп санауға болады. Жұмыс жүргізілетін оқу орындары мен қала мекемелерінің саны көбейді. Қала тұрғындарының музей қор материалдарымен және ғылыми деректермен қолдануы кеңінен тарады. Балалар қатысатын барлық шараларға музей педагогикасының жаңа әдістері енгізілді. Орындағы және көшпелі экскурсиялар сұраныспен қолданылады. Музей қызметкерлері республикалық және облыстық деңгейдегі 17 ғылыми конференцияға қатысты

6. Музейдің әдістемелік жұмысы.

Есеп беру жылында музейдің қоғамдық активімен жұмыстар нығая бастады. Оның негізгі мақсаты ғылыми-зерттеу және жинақтаушы жұмысқа көмек көрсету, болашаққа жұмыс жоспарын құрастыру жұмысы, ашық іс-шаралар ұйымдастыру.

Теміртау қаласының «Қалалық білім бөлімі» ММ көмегімен Теміртау қаласының оқу мекемелерімен музей сабақтары мен білім беру бағдарламаларын өткізу туралы меморандумдар жасалды.

Өлке тарихын зерттеу бойынша бірлескен жұмыс «Қала мектептері оқушыларының ғылыми-зерттеу бірлестігі» музей базасында білім алуға мүмкіндік берді.

Бірлестік мүшелері 2019 жылғы музейдегі жобаларды жүзеге асыруға қатысты:

1. «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында «Үлкен металдың қайнар көзі» ғылыми-зерттеу жобасы
2. Ғылыми-зерттеу жобасы «Ұрпақтардың жанды байланысы»
3. Дәлме-дәл қайта құру «Ұлттық костюм тарихы»
4. «Қуыршақтар импровизациялары» білім беру жобасы
5. «Бүкіл отбасымен музейге» мәдени-білім беру жобасы

Музей клубтарының жұмысы:

«Т-АРТ» клубы

Жыл бойы музейде музей қызметкерлерінің бастамасымен ұйымдастырылған «Т-АРТ» қала суретшілерінің клубы жұмыс істеді. Клуб ай сайынғы отырыстарды өткізеді. Олар екі жалпы және екі жеке көрме ұйымдастырып, дайындады. Клуб мүшелерінің пленерге шығуына бастама жасалды. Клуб жанынан құрылған көркемдік кеңес жас және жаңадан бастаған суретшілер арасында мәдени-білім беру жұмыстарын жүргізеді.

Клуб мүшелері Пильтихин Ю, Мұстафина Х, Н. Пашкова «Үлкен металдың қайнар көзі» жобасы аясында ғылыми-зерттеу экспедициясының қатысушылары болды. Жоба аясында жасалған жұмыстары осы тақырыптағы кітапқа енді.

«Нумизмат» клубы

«Коллекционер» клубы музейдің «Нумизматика» залында жұмыс істейді. Олар отырыстарды тоқсанына бір рет өткізеді. Клуб мүшелері қаланың нумизматтары үшін кеңес береді. Өз коллекцияларын көрсетіп, алмасу жүргізеді.

«Жас зерттеушілер» клубы

«Үлкен металдың қайнар көзі» ғылыми-зерттеу жобасының жұмысы аясында құрылды. Оның қатысушылары қала мектептерінің жоғарғы сынып оқушылары. Жұмыс Теміртау қаласының мұрағаттарында ғылыми материалдарды жинау және өңдеу бойынша жүргізілді.

«Барлығына арналған музей» әлеуметтік жобалары - ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға арналған бейімдеу бағдарламалары іске асырылды. Осы бағдарлама аясында «Радуга» ҚБ, «Барс» ҚБ, мүгедектердің бос уақыты ТМУ КМК жұмыс істеді.

Жаз бойы Теміртау политехникалық колледжінің «Дизайн және жарнама» факультетінің студенттері тәжірибеден өтті. Сонымен қатар қаланың орта мектептерінің оқушыларымен экскурсоводтар клубы жұмыс істеді.

Үкіметтік емес ұйымдармен: ұлттық мәдени орталықтармен, «Нұр Отан» ХДП-мен, діни бірлестіктермен тығыз жұмыс істеді.

«Теміртау қаласының ішкі саясат бөлімі» ММ-мен бірге Теміртау қаласының тарихын зерделеуді насихаттау мақсатында «Менің қалам» конкурсын ұйымдастыру бойынша жұмыс жүргізілді.

7. Баспа қызметі және БАҚ. Ғылыми кітапхана және ғылыми мұрағат.

Әлеуметтік желілердегі жарияланымдар музейдің ғылыми жобаларына сәйкес жүргізілді:

2019 жылдың 22 тамызы мен 30 қыркүйегі аралығында Теміртау қаласының 74 жылдығына арналған «Менің қалам» жобасы аясында «Тарихи сәйкессіздік» интернет-конкурсы жүргізілді. Танымал он-лайн платформаларда музей, графикалық редактордың көмегімен дәуірге сәйкес келмейтін элементтер қосылған, тарихи суреттер орналастырды. Әр жұмбақ-сурет Теміртау қаласының тарихынан қызықты фактілер туралы

баяндайтын ақпараттық блокпен сүйемелденді. Жобаға қатысушылардың, әлеуметтік желілерде музей жазылушыларының міндеті ұсынылған суретке талдау және сәйкессіздікті анықтау болды.

2018 жылдың 10 қазаны мен 1 қарашасы аралығында Теміртау қаласының 74 жылдығына арналған «Менің қалам» жобасы аясында «Бұл көше қайда? Бұл үй қайда?» конкурсы барысында танымал он-лайн платформаларда музей Теміртау қаласының тарихи суреттерін орналастырды. Музейге жазылушылар әлеуметтік желілерде фотосуретке салынған нысанды, көшені немесе қала ауданын анықтау керек болды.

2019 жылдың 3-27 желтоқсаны аралығында «Орталық Қазақстанның үлкен металының қайнар көзі» жобасы аясында және бірінші қазақстандық құрыштың 75 жылдығына орай «Теміртау металлургтер қаласына қалай айналды» ақпараттық интернет-акциясы өтті. Акция нәтижесінде Теміртау өлкетану музейінің қорынан бірінші қазақстандық болаттың іске қосылуына қатысты 30-ға жуық фото, бейне және құжаттық материалдар жарияланды. Әрбір жарияланым түсіндірме ақпараттық блокпен сүйемелденді.

Музей ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижесі бойынша келесі баспа басылымдарын шығарды:

- Теміртау қаласының тарихы бойынша «Үлкен жол кезеңдері» кітабы
- «Орталық Қазақстанның үлкен металының қайнар көзі» кітабы.
- Комикс –кітапша «Орталық Қазақстанның үлкен металының қайнар көзі» суреттердегі тарих.
- «Орталық Қазақстанның үлкен металының қайнар көзі» көркемдік қайта жаңғырту ашық хаттар жинағы.

Жыл бойы мұражайдың ғылыми қызметкерлері қалалық және республикалық газеттерде 9 мақала жариялады:

№	Мақала атауы	Жинақтың/журналдың атауы (басылымның нөмірі)	Авторы	Басылу мерзімі
1.	Хранители традиций	№8 «Сфера» газеті	Трещева С.П. - ағқ	2 наурыз
2.	Пока мы помним, человек живет	«Апталық» газеті	Трещева С.П. - ағқ	23 ақпан
3.	"Свобода выбора, или за что боролись, на то и ..."	газета «» №	Хмелева Т.В. ағқ	9 наурыз
4.	"Фото очерки мастера и не только"	№ 19 «Вечерняя газета» газеті	Трещева С.П. - ағқ	2019 ж.
5.	«История в штанах»	№ «Сфера» газеті	Хмелева Т.В. снс	2019 ж.
6.	«Стоп кадр»	№10 «Сфера» газеті	Шувалова О.А. - ғқ	16 наурыз

7.	"В рамках и без рамок"	№13 «Сфера» газеті	Трещева С.П. - ағқ	6 сәуір
8.	"610 градус по Фаренгейту"	№14 «Сфера» газеті	Хмелева Т.В. - ағқ	13 сәуір 2019 ж.
9.	«Мәдени-білім беру жобалары музей кеңістігіне кірігу тәсілі ретінде»	«Заманауи тарих мұғалімі: Тарихи білімнен мамандыққа қарай» атты дөңгелек үстелдің материалдар жинағы, 10-11 қазан 2019 ж., Қарағанды қ.	Трещева С.П. - ағқ	2019 ж.

Пән мұғалімдеріне көмек ретінде 2018-2019 оқу жылына арналған күнтізбелік-тақырыптық жоспарларда қолдану үшін тақырыптық «Музей сабақтары – экскурсиялар» тізімі бар ақпараттық анықтамалық шығарылды.

Келушілерді қызықтыру және жарнама мақсатында өткізілетін экскурсиялар тақырыбы ұсынылған басылымдарды қаладағы оқу орындарына тарату ұйымдастырылды. Ғылыми-зерттеу жұмысының нәтижесінде және қор жинағының көрмелері бойынша кітапшалар басылып шығарылды.

Есеп беру кезеңде Теміртау музейінің жұмысы туралы **44 мақала жарияланды** және Теміртау қаласының, Қарағанды облысының және республиканың теледидар арналары бойынша **53 репортаж көрсетілді**.

Музей қызметкерлері Теміртаулық бұқаралық ақпарат құрал журналистерімен тығыз байланыста жұмыс істейді, оларға мақалаларына ақпарат дайындауға көмектеседі.

Ғылыми қызметкерлер қаланың TV компаниялары үшін сюжеттерге сценарий дайындап, және де сол репортажды түсіруге тікелей қатысты.

Жыл бойы әлеуметтік желілерде 3 ғылыми жоба жүзеге асырылды, қаралу көлемі **297334** құрады.

Әлеуметтік желілердің атауы	2019 жылы пайдаланушылардың орташа қамтылуы	Сайтқа сілтеме
Facebook	46029	https://www.facebook.com. Темиртауский историко-краеведческий музей
Одноклассники	184573	https://ok.ru/profile/587384616207
Мой мир	6188	https://my.mail.ru/mail/temirtau.muzey/
В контакте	14895	https://vk.com/id384276791
Instagram	45649	Temirtau.muzey
Барлығы	297334	

8. Ақылы қызмет енгізу бойынша жұмыс.

Ақылы қызметтің негізгі ауыртпалығы қала оқушылары үшін жүргізілетін экскурсияға түседі. Ұйымдастырушы-экскурсоводпен жүйелі хабарландыру жарнамасы, оқу үрдісінде музейлік педагогиканы қолдану әдістемелігі дайындалып, осының арқасында көрсететін ақылы қызмет көлемі кеңейтілді.

Музейді зерттеу бойынша ақылы кеңес беріледі. Қорда сақталатын құжат және фото материалдармен жұмыс жасауға мүмкіндік беріледі.

Теміртау тарихи-өлкетану музейінде көрсетілетін негізгі ақылы қызметтер:

- экскурсиялар (стационарлы және сырттай)
- қала бойынша экскурсиялар
- жеке келушілер
- әдістемелік ұсыныстарды тарату
- ғылыми қызметкерлердің ақылы кеңестері.

9. Біліктілікті арттыру.

2019 жылы Теміртау тарихи-өлкетану музейінің қызметкерлері Республикалық және халықаралық деңгейдегі ғылыми конференцияларға белсене қатысты.

Ерекше атап өтсек музейдің Астанадағы ҚР Ұлттық музейінде өткен музей қызметі бойынша «XXI ғасырдағы музей мүмкіндіктері» халықаралық конференцияға қатысуы.

17 қалалық және облыстық конференцияларға қатысты.

Музей ғылыми қызметкерлері келесі іс-шараларда экспозиция бойынша түсінік беріп, баяндамалар жасады:

- ҚР Ұлттық музейіндегі музей қызметкерлерінің халықаралық форумында;
- жыл сайын өткізілетін Қазақстан патриоттарының форумы, «Туған жер! Туған тіл! Туған ел!»;
- экскурсоводтардың біліктілігін арттыру облыстық курстарында;
- қалалық ғылыми-практикалық конференцияларда.

Есеп беру кезеңі ішінде өзіндік білімді көтеру үшін ғылыми-әдебиет қоры толықтырылды, жыл бойы музей жұмысының қырыны бойынша газеттер мен журналдарға жазылу жүргізілді.

10. Музейдің материалдық-техникалық базасы.

КМҚК «Теміртаулық тарихи-өлкетану музейі» облыстық бюджеттен қаржыландырылады. Бюджет қаржысынан экспозицияны қалыптастыруға және іс-шараларды өткізуге қажетті материалдарды сатып алу үшін 634,3

мың теңге жұмсалды. Бөлінген қаржыны үнемдеу есебінен ноутбук, принтер, сканер алынды.

Бүгінгі күнде музейдегі техникалық жабдықтар:

- Компьютерлер – 8 дана.
- Принтерлер – 3 дана.
- МФУ – 2 дана
- Проектор – 1 дана.
- Телевизор СК - 1 дана.
- Акустикалық жүйе – 1 дана
- Аудио гид - ..... дана

Теміртаулық музейдің материалдық -техникалық базасын жақсарту үшін қажет:

- автобус
- калориферлер
- климатбақылаушы құралдар
- музейлік жаңа құрал-жабдықтар
- реттеу жүйесі бар ылғалдылық көрсеткіш
- Проекциялық құрал

11. Музейдің қоғамдық активі.

Теміртау тарихи-өлкетану музейінде көптеген жылдар бойы музейдің қоғамдық кеңесі жұмыс жасайды. Музейдің қоғамдық кеңесінің құрамына Н.Т.Вахитова (ардагерлер кеңесінің төрайымы), Ю.В. Пильтихин (қала суретшісі, Т -АРТ клубының жетекшісі), Атабаева Оразнабат (тәрбие жұмысы бойынша завуч), Теміртау қаласының Ақсақалдар алқасы, Теміртау қаласының этномәдени бірлестіктерінің өкілдері.

Қоғамдық кеңестің мүшелері ғылыми –зерттеу жоспарының құрылуы бойынша жұмыс жасайтын комиссияның құрамына енді. Музей жүргізетін білім беретін бағдарламаларды ұйымдастыруға қатысты. Музейдің қоғамдық кеңесімен бірлесе отырып 8 ашық іс-шара және Теміртау қаласының атаулы күндеріне арнап 2 экспозиция құрылды.

12. Музей қорғанысы.

«Теміртау қалалық тарихи-өлкетану музейі» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорынын күзетшілер қорғайды. Музейдің ішкі және сыртқы аумағы бойынша бейнебақылау орнатылды.

13. Қорытынды.

2019 ж. қорытындысы бойынша келушілер бойынша жоспар 100% орындалды.

2019 ж. экскурсия ауқымын көбейту үшін жаңадан құрылған ғылыми-тақырыптағы жұмыстар қолданылды.

Жұмыс дәрежесін жақсарту үшін қажет:

- Штатқа музейлік педагог, өнертанушы, программист, дизайнер ставкаларын енгізу;
- Автобус сатып алу және жүргізуші ставкасын енгізу.
- Сырттай жүргізілетін көрме үшін тақырыптар тізімін кеңейту
- Келісімді -экскурсиялық қызметін көрсету жүйесіне көшу.
- Экспонаттар сатып алу үшін бюджетке жалпы соманы енгізу
- Музейге келушілердің санын көбейту
- «Туған өлке табиғаты» залын рэкспозициялау
- Ғылыми- зерттеу және жинақтау қызметінің саласын кеңейту.
- Көрсетілетін қызмет түрлерін кеңейту
- Жұмыс жағдайын жақсарту

14. 2020 жылға қойылған міндеттер

Негізгі міндеттер:

- музей жинақтары мен музей заттарын жинақтау, есепке тіркеу, сақтау және қайта жаңарту, ағартушылық пен білім беру қызметін жүзеге асыру;
- музей жинақтары мен музей заттарының халық үшін қол жетімдігін қамтамасыз ету;
- музей жинақтары мен музей заттарын анықтау, зерттеу, жариялау;
- музей қызметін әлеуметтік- жас шамалық, білімділік жағынан түрлі топтардың талабы мен қызығушылығын ескере отырып ұйымдастыру;
- музейге келушілердің санын арттыру;
- музейдің материалдық-техникалық базасын нығайту;
- музейлік, экскурсиялық, бос уақытты қызықты өткізу қызметінің жаңа заманауи әдістерін дамыту;
- музей ісінің ұйымдастырылуына Интернет-технологиялар мен компьютеризациялауды енгізу;
- білім беру және ғылыми мекемелермен бірлесе жүргізетін жұмысты ұйымдастыру.

Қызметтің негізгі бағыттары:

- музей заттарын есепке тіркеу және сақтау;
- музей қорын жинақтау;
- қорда сақталатын заттарды зерттеу, жүйелеу, электрондық базасын қалыптастыру;
- көркем студиялар, үйірмелер, дәрістемелер, түрлі қызығушылығына қарай біріккен бірлестіктер құру;

- мәдени-ағартушылық пен мәдени-педагогикалық қызмет;
- заңды және жеке тұлғаларға мәдени–жаппай және туристік–экскурсиондық қызмет көрсету;
- музей мамандарының біліктілігін арттыру;
- музей қырыны бойынша монографиялар, тізімдемелер, кітапшалар дайындау;
- музей жинақтары мен заттарын қорғау бойынша іс-шараларды құрастыру және іске асыру;
- азаматтарға қосымша музей және сервис қызметтерін ұсыну;
- музей аймағында жаппай іс-шараларды, тұсау кесер шараларды өткізуді ұйымдастыру.

**Теміртау тарихи - өлкетану
музейінің басшысы:**

Н.Скорикова